लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको प्रतिवेदन

मोदी गाउँपालिका,
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातीचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

२०८२

प्रतिवेदन तयार गर्ने:

हयाप्पी स्ट्रिङ एडभाईजर्स प्रा.लि

वेनी न.पा. वडा नं. ८, वेनी, म्याग्दी ।

सम्पर्क नम्बर: ९८६०५७३७४०

Email:bharatprasadkc@gmail.com, advisorshappystring@gmail.com

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

विषय सुची

भाग १ ..... ४

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको अवधारणा ४

१.१. पृष्ठभूमी ४

१.२. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको महत्व ६

१.३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण उद्धेश्यहरु ७

भाग २ ..... ८

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको विधि तथा औजार ८

२.१. लैंससास परीक्षण : सैद्धान्तिक मान्यता ८

२.२. लैंससास परिक्षणमा समावेस गरिएका क्षेत्रहरु तथा तहहरु ८

२.३ लैगिक समानता तथा सामाजीक समावेशीकरण परिक्षणको औजारहरु ९

२.४. लैंससास परिक्षणमा सहभागि भएका सहभागिहरु १०

२.५. लैंससास परीक्षणका सूचकहरु उपसूचकहरु र अंकभारको व्यवस्था ११

भाग ३ ..... १३

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणवाट *प्राप्त* नतिजा तथा विश्लेषण १३

भाग ४ ..... २४

सबल पक्ष, सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु तथा अवसर र चुनौति २४

भाग ५ ..... ३२

५.१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना ३२

भाग ६ ..... ४०

निष्कर्ष र सुझावहरु ४०

६.१. लैंससास परिक्षणको निश्कर्ष ४०

६.२. लैंससास परिक्षणको सुझावहरु ४०

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

ह्याप्पी ग्रिड एडभाइजर्स प्रा.लि.
स्था. २०७९
बेनी न.पा.-८, म्याग्दी

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पतिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

तालिका

तालिका नं १ :	लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र मापनका अवस्थाहरू
तालिका नं २ :	शीर्षकगत प्राप्ताङ्क तालिका
तालिका नं ३ :	माकुरी जालोको नमूना चित्र
तालिका नं ४ :	लैंससास परीक्षण नतिजा बारचार्ट
तालिका नं ५ :	पालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था
तालिका नं ६ :	स्थानीय तहको लैंससास अवस्थाको लेखाजोखा
तालिका नं ७ :	सबल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू
तालिका नं ८ :	लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण विकास कार्ययोजना

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

भाग १

लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको अवधारणा

१.१. पृष्ठभूमी

नेपाल एक अति कम विकसित राष्ट्र वाट भर्खरै विकासोन्मुख देशको श्रेणीमा स्तरोन्नती भएको देश हो । कुनैपनि राष्ट्रको सर्वाङ्गिर्ण विकासको लागि आधा जनसंख्या ओगट्ने महिला लगायत विभिन्न जात, जाति, धर्म, भाषा, सम्प्रदाय, आस्था, भौगोलिक क्षेत्र लगायत सबै समुदाय र वर्गको शासन प्रक्रिया तथा अवसर र साधन श्रोतहरुमा सार्थक र अर्थपुर्ण पहुँच र सहभागिता आवश्यक हुन्छ । नेपाल जस्तो बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुसाँस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त राज्यमा त सामाजिक समावेशीकरण र समावेशी विकासको झन धेरै आवस्यकता र महत्व छ । विकासको विभिन्न पक्षहरुहरु मध्ये लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण पनि महन्वपुर्ण र अविभाज्य पक्षको रुपमा पहिचान भएका छन । लैङ्गिक समानता भन्नाले महिला र पुरुष विच सबै क्षेत्र र तहमा समान अवसर र समान लाभ हासिल गर्दै शक्ति संतुलनको अवस्थालाई जनाँउदछ भने सामाजिक समावेशीकरणले राज्य, समाज वाट प्रदान गरिने सेवा, अवसर र स्रोत साधन उपभोग गर्न र स्तरयुक्त जीवनयापन गर्नबाट वञ्चित भएका तथा विपन्न र सामाजिकरुपमा पछि परेका विभिन्न वर्ग, स्तर, जातजाती, सिमान्तकृत तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायहरु, समुहरुलाई शासनका सवै तह र अवसरहरुमा सार्थक रुपमा सहभागी हुन सक्ने अवस्था वा सो अवस्था हासिल गर्नेतर्फ लक्षित क्रियाकलापहरुलाई जनाँउदछ । समुन्नत र समृद्ध समाज निर्माणको लागि महिला र पुरुषको समानुपातिक विकासका साथसाथै विभिन्न जात, जाति, लिंङ्ग, क्षेत्र, भाषा, धर्म, शारिरीक अवस्था लगायत सबै वर्ग र समुदायको शासन प्रक्रिया, श्रोत, साधन, अवसरहरु, तथा निर्णय प्रक्रियामा सार्थक सहभागिता र पहुँच रहने अवस्थाको सुनिश्चितता हुन आवश्यक हुन्छ ।

वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा संसारभर नै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई विकासका महत्वपुर्ण र आधारभुत अवधारणाहरुको रुपमा लिने गरिएको छ । नेपाल एक बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुसाँस्कृतिक तथा भौगोलिक विविधतायुक्त राज्य भएको हुनाले सबै जातजाति, क्षेत्र, धर्म, वर्ग, समुदाय, आर्थिक अवस्था, अपांगता भएका ब्यक्ति तथा जेष्ठ नागरिकहरुको शासन प्रकिया, स्रोत साधन, अवसर तथा लाभहरुमा समानुपातिक पहुँच सुनिश्चित गदै सबै प्रकारका विभेद रहित समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने दिशामा अघि बढ्नुपर्ने हुन्छ । यसै सन्दर्भमा नेपालले पनि लैंङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चिताको लागि विभिन्न संबैधानिक, कानुनी, नीतिगत तथा संस्थागत ब्यवस्थाहरुको कार्यान्वयन गदै आईरहेको छ ।

नेपालको हालको संविधान, नेपालको संविधान २०७२, का लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी प्रावधानहरु अग्रगामी र महत्वपुर्ण मानिन्छन् । यस संविधानको प्रस्तावनामा नै लैंङ्गिक लगायत विभिन्न किसिमका विभेद र जातीय छुवाछुतको अन्त्य गरि समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ । त्यस्तै मौलिक हक र दायित्व खण्डमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैंससास) सुनिश्चित गर्न विभिन्न मौलिक हकको ब्यवस्था गरिएको छ । नेपालको संविधान २०७२ ले लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रर्वधन गर्न महिला तथा विभिन्न समुदायहरुलाई विशेष हक र अधिकारहरुको ब्यवस्था गरेको छ । संविधानको धारा १८ को समानताको हकमा सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि

कानूनको समान संरक्षणबाट वञ्चित नगरिने तथा सामान्य कानूनको प्रयोगमा कुनै पनि आधारमा भेदभाव नगर्ने व्यवस्था उल्लेख छ ।

त्यस्तै वर्तमान संविधानको धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धी अधिकार, राज्यका सबै तहमा राजनैतिकरुपमा पनि सहभागी हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारीक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको ब्यवस्था गरेको छ । संविधानले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरुलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ । साथै संविधानमा राज्यले सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम, उत्पीडित वर्ग, पिछडा वर्ग, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत, किसान, श्रमिक, युवा, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, लैंगिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपांगता भएका ब्यक्ति, गर्भावस्थाका ब्यक्ति, अशक्त वा असहाय, पिछडिएको क्षेत्र र आर्थिक रुपले विपन्न खस आर्य लगायत नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्न सकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई आत्मसाथ गरिएको छ । त्यस्तै नेपालका ७५३ वटा स्थानीय तहहरुको काम कारवाही व्यवस्थित गर्न बनेको *स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४* ले पनि लैंससास सम्बन्धी ब्यवस्था प्रस्तावनामा नै उल्लेख गरि यस सम्बन्धी विभिन्न प्रावधानहरुको ब्यवस्था गरेको छ । यसका अतिरिक्त नेपाल विभिन्न अन्तराष्ट्रिय अभिसन्धिहरुको पक्ष राष्ट्र भई अन्तराष्ट्रिय स्तरमा प्रतिवद्धता ब्यक्त गर्दै सोहि अनुसारका व्यवस्थाहरु कार्यन्वयन गर्दै आईरहेको पनि छ । साथसाथै विभिन्न संसदीय प्रतिवद्धता, नेपाल सरकारका आवधिक योजनाहरु, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम तथा बजेटले लैससासलाई प्राथमिकताका साथ आत्मसात गरेका छन् । मुलुकी फौजदारी संहिता लगायतका ऐनहरुले विभेद र असमानतालाई दण्डनीय बनाई सजायको व्यवस्था समेत गरेका छन्, तर बिभिन्न संबैधानिक, कानूनी, नीतिगत तथा सँस्थागत ब्यवस्थाहरुको लामो अवधिसम्मको कार्यान्वयनको वावजुत नेपालमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा अपेक्षित उपलब्धी हासिल हुन सकेको छैन ।

नेपालमा सरकारी स्तरबाट महिला तथा वञ्चितिमा परेका वर्गहरुलाई विकासको मूलप्रवाहमा ल्याई समावेशी विकास गर्ने उद्देश्यले लैंससास सम्बन्धि नीतिलाई स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्न संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानिय सरकारहरुले अधिकतम प्रयासहरु गरिरहेका छन् । जनतासँग सबैभन्दा नजिक रहने स्थानीय सरकारकोहरु कार्यलाई ब्यवस्थित गराउन बनेको स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धी व्यवस्थालाई प्रस्तावनामा नै उल्लेख गर्ने क्रममा लोकतन्त्रका लाभहरुको समानुपातिक समावेशी र न्यायोचित वितरण गरि कानूनी राज्य र दीगो विकासको अवधारणा अनुरुप शासन प्रणालीलाई स्थानीय तहदेखिनै सुद्रढीकरण गर्ने लगायतका उद्देश्य पुर्ति गर्न यो ऐन बनाईएको उल्लेख गरेको छ । यस ऐनले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धमा बिभिन्न प्रावधानहरुको व्यवस्था गरेको छ ।

यस सम्बन्धि मुख्य प्रावधानहरुमा गाउँपालिका र नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैंससास सम्बन्धी व्यवस्था भएको, वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तरगत वडामा आर्थिक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, अल्पसंख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने, विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव तथा सौहार्दता कायम गर्ने, बालबिबाह, बहुबिबाह, लैङ्गिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो प्रथा, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम,

बाबराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मानव बेचबिखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने गराउने व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तै स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा महिला तथा पिछडिएका वर्गको सहभागितामा जोड, योजना छनौटमा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रममा जोड दिँदै लैंससास प्रवर्द्धन गर्ने जस्ता व्यवस्था पनि स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले गरेको छ। यसै ऐनको दफा ११ (२) मा ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरुको व्यवस्थापन गर्ने जिम्मवारी गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारीमा उल्लेख गरिएको छ भने दफा २४ (२) मा स्थानीय तहले योजना बनाउँदा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारको नीति लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा र प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरणमैत्री, बालमैत्री, जलवायु परिवर्तन अनुकुल, विपद व्यवस्थापन, लैङ्गिकतथा सामाजिक समावेशीकरण लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयलाई ध्यान दिनुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था गरिएको छ। त्यसैगरी सोही ऐनको दफा २४ (३) मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्ना योजना बनाउँदा महिला, बालबालिका तथा पिछडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अभिबृद्धि हुने खालका योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ भनी उल्लेख गरिएको छ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन हालैमात्र संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले ***स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८*** जारी गरेको छ। स्थानीय तहद्वारा संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रमलाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री बनाउन, संवैधानिक एवम् कानूनी उत्तरदायित्व तथा जिम्मेवारी पुरा गर्न, राज्यले अन्तर्राष्टिय स्तरमा गरेका प्रतिबद्धता अनुरुप कार्य गर्न, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अनुसार स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्दै समावेशी विकासलाई प्रर्वधन गर्न मार्गनिर्देशन गर्ने उद्देश्यका साथ यस दिग्दर्शन जारी गरिएको हो। यस दिग्दर्शनले स्थानीय तह अन्तरगत लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका सम्बन्धमा सैद्धान्तिक तथा व्यावहारिक ज्ञान दिलाई स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने कार्यमा सहयोग पुर्‍याउने उद्देश्य लिएको छ।

यसै परिप्रेक्ष्यमा मोदी गाउँपालिका आफ्ना नियमित क्रियाकलापहरुको अतिरिक्त लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विकास र प्रर्वधनको लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आईरहेको छ। यसै क्रममा स्थानीय तहमा लैंससास परीक्षण गर्ने कार्यलाई सहजिकरण गर्ने क्रममा संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जारी गरेको उक्त दिग्दर्शनलाई आधार मानेर मोदी गाँउपालिकामा तोकिएको मितिमा गाँउपालिकाका निर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको सहभागितामा लैंससास परीक्षण कार्य सम्पन्न भएको छ।

१.२. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको महत्व

- संविधानद्वारा प्रदत्त हकहरुको कार्यान्वयन गर्न तथा समानुपातिक समावेशीताका आधारमा राज्य संरचनाका सबै अंगहरुमा महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, मधेशी, मजदुर, किसान, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, पिछडिएका वर्ग र क्षेत्र सबैलाई सहभागी गराउन संवैधानिक व्यवस्था गरिएको परिप्रेक्ष्यमा सामाजिक विविधताबीचको असमानता,

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सामाजिक बञ्चितीकरणका कारण सामाजिक समुहहरुको विकास सूचकहरुमा भएको कमजोर अवस्था र सामाजिक, आर्थिक तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा रहेको पहुँचको अन्तरलाई न्यून गर्न उपायहरु पहिचान गर्ने ।

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा भएको व्यवस्था अनुसार स्थानीय तहमा लैंससासको विद्यमान अवस्थाको जानकारीका साथै तहगत तथा मुलुकको समग्र समस्या र चुनौतिहरुको पहिचान गर्न एवं यस क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरुको दक्षता र प्रभावकारिताको लेखाजोखा तथा मुल्यांकन गरी नीतिगत पृष्ठपोषण लिन ।

१.३. लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण उद्धेश्यहरु

- लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत स्थानीय सरकारको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरूमा महिला र सीमान्तकृत समुहहरूलाई समाबेशी गरी लैंङ्गिक समानता र सबै जात, जातीको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैंङ्गिक अन्तरहरूको प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैंङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तीकरण गर्दै लैजाने ।
- महिला र सीमान्तकृत समुहहरूलाई समावेश गरी उनीहरूको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिबृद्धि गरी स्थानीय तहको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तीकरण गर्ने ।
- स्थानीय सरकारका सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैंससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने ।
- लैंससास परीक्षणको नतिजाका आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरूको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण लिने ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

भाग २

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको विधि तथा औजार

२.१. लैंससास परीक्षण : सैद्धान्तिक मान्यता

लैङ्गिक तथा सामाजिक लेखाजोखा तथा परीक्षण गर्दा यी तल उल्लेखित विभिन्न सैद्धान्तिक मान्यताको आधारमा गरिएको थियो ।

क) लैङ्गिक तथा समावेशीताका जवाफदेहिताको सिद्धान्त (Accountability)

लैङ्गिक तथा सामाजिक लेखाजोखा तथा परीक्षणले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीताका लागि जवाफदेहिताको परीक्षण गर्दछ र सो का लागि सुधारोन्मुख मार्गदर्शन गर्दछ, ।

ख) लैङ्गिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्त (Responsibility) :

लैङ्गिक लेखाजोखा तथा परीक्षणले लैङ्गिक समानताका लागि उत्तरदायित्वको परीक्षण गर्दछ र सो का लागि सुधारोन्मुख मार्गदर्शन गर्दछ ।

ग) लैङ्गिक समताको सिद्धान्त (Gender Equity)

लैङ्गिक दृष्टिले समतायुक्त र सामाजिक न्यायमा आधारित समाजको निर्माणका लागि विधिवत रूपमा योगदान गर्नु नै यस सिद्धान्तको मूलभूत उदेश्य हो । विकासका नीति, योजना तथा संस्थागत व्यवस्थाको प्रयासले महिला र पुरुषमा फरक फरक प्रभाव पर्दछ, ग्रहणशीलता फरक फरक हुन्छ, व्यवहारिक तथा रणनीतिक आवश्यकता फरक फरक हुन्छ भन्ने मान्यताका आधारमा समताको परीक्षण र मार्गदर्शन गर्दछ ।

घ) समावेशीकरणको सिद्धान्त (Inclusion)

राज्यका विकास प्रणाली तथा व्यवस्थापकीय संरचनामा महिला र पुरुषको न्यायोचित स्थान, समाजका जातजाति, वर्ग, उमेर समूह र भिन्न क्षमता भएका व्यक्तिको (Gender, Geography, Caste, Ethnicity, Age, Ability), योगदान, सहभागिता, उपलब्धी तथा विकासका अवसरको लेखाजोखा तथा सुनिश्चितताका लागि मार्गदर्शन गर्दछ ।

ङ) **समविकासको सिद्धान्त (Equal Development)**

महिला र पुरुषबीच तथा समाजमा रहेका विभिन्न जातजाति, समुदाय, वर्ग, उमेर समूह र शारीरिक क्षमता भएका व्यक्तिलाई आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक तथा मनोबैज्ञानिक विकासका लागि समान अवसर र सामाजिक संरचनामा आधारित सबै प्रकारका विभेद, शोषण, हिंसा तथा असमानताबाट मुक्ति र समानताको प्रत्याभूति गराउन मार्गदर्शन गर्दछ

२.२. लैंससास परिक्षणमा समावेस गरिएका क्षेत्रहरु तथा तहहरु

संघिय व्यवस्था पश्चात लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरणलाई संस्थागत गर्नको लागि संघिय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जारी गरेको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण दिग्दर्शन अनुरुप कार्यविधिको थालनि भएको छ जसलाइ सवै गाँउपालिका र नगरपालिकाहरुले लागु गर्दै आएको छ । यसै दिग्दर्शनले

समेटेका निम्नानुसारका पाँचवटा क्षेत्र तथा २२ वटा उपक्षेत्रहरुमा केन्द्रित रही मोदी गाँउपालिकाको लैंससास परीक्षण गरिएको थियो ।

क्षेत्र	उपक्षेत्रहरु
नीति, कानुन र योजना	• नीति र कानुनमा समावेशीता/सहभागिता • योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन • बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
संस्थागत व्यवस्था	• कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व • कार्यप्रणाली समावेशी • समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व • वित्तव्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता • तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन
मानव संशाधन तथा क्षमता विकास	• मानव संसाधन तथा क्षमता विकास • अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना • कानूनी साक्षरता • विपद् व्यवस्थापमा समावेशीता
सेवा प्रवाह	• पूर्वाधार विकास • प्रजनन् स्वास्थ्य • शिक्षा कार्यक्रम • खानेपानी तथा सरसफाइ • स्वारोजगार तथा आर्जन र बजार व्यवस्थापन
सुशासन र उत्तरदायित्व	• सुशासन • उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता • सूचना तथा संचार • अनुगमन तथा मूल्यांकन • समवन्वय र सम्बन्ध बिस्तार

२.३ लैंगिक समानता तथा सामाजीक समावेशीकरण परिक्षणको औजारहरु

उक्त परिक्षणमा स्थानीय तहका लागि लैंससास परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८ ले निर्दिष्ट गरेका विधिहरुलाई प्रमुख विधिका रुपमा मानेर निम्न औजार प्रयोग गरिएको थियो जसको व्याख्यन निम्न वमोजिम उल्लेख गरिएको छ ।

२.३.१ दस्तावेजहरुको संकलन र पुनरावलोकन (Documents review):

गाँउपालिकाले तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका नीति, ऐन, निर्देशिकाहरु (राजपत्रबाट)

- बार्षिक प्रगति समीक्षा प्रतिवेदन
- वार्षिक विकास योजना तथा बजेट
- आवधिक तथा रणनीतिक योजना
- उपलब्ध अध्ययनका प्रतिवेदनहरु, तथा अन्य सन्दर्भ सामाग्रीहरु
- अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यदलको प्रतिवेदन, आदि ।

२.३.२ लक्षित समुह छलफल (**Focus Group Discussion**) :

- वडाका महिला सदस्य, दलित महिला सदस्य, आदीवासी, जनजाती आदि ।
- वडा अध्यक्ष मध्येका केही वडा अध्यक्षहरु सँग छलफल ।
- वाल क्लव तथा आमा समुहहरु संग अर्न्तक्रिया

२.३.३ मुख्य मुख्य व्यक्तिहरु सँगको अन्तर्वार्ता (Key Informants Interview) :
लैंससास परीक्षणका क्रममा गाँउपालिकामा प्रत्यक्ष सेवा प्रवाह गरिरहेका विभिन्न विषयगत शाखाहरुका प्रमुखहरुसंग पनि यस परीक्षणका सन्दर्भमा सुचना संकलन गर्ने ध्येयले छलफल गरियो र प्राप्त भएका सुचनाहरुलाई यस प्रतिवेदनमा सन्दर्भ अनुसार प्रस्तुती पनि गरिएको छ ।

२.३.४. लैंससास परीक्षण कार्यशाला (Audit Workshop) :

गण्डकी प्रदेश, पर्वत जिल्ला, पातीचौर बजार स्थित मोदी गाँउपालिकाका स्थानीय निर्वाचन २०७९ बाट निर्वाचित पदाधिकारीहरु अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा अध्यक्ष लगायत कार्यपालिका सदस्यहरु, महिला सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत शाखाका प्रमुख सहितका गाँउपालिकामा कार्यरत अन्य कर्मचारीहरु समेतको व्यापक सहभागितामो लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यशालाको आयोजना सम्पन्न गरिएको थियो ।

कार्यशालामा लैंससासका सैद्धान्तिक विषयवस्तुहरु (लैंससास तथा लैंससास परिक्षणको अवधारणा, औचित्य, परिक्षण विधि) को वारेमा जानकारी र छलफल गर्दै उपस्थित सहभागीहरुलाई विभिन्न पाँच समूहमा विभाजन गरिएको थियो । साथै लैंससास परीक्षणले समेटको ५ वटा मुख्य विषय, २२ वटा सहायक विषयहरु तथा १०० वटा सुचकहरु सहित यीनीहरुले प्राप्त गर्ने ०, ०.५ वा १ अंक र अवस्थाहरुका बारेमा छलफल गरिएको थियो र समूह कार्य गर्न लगाइएको थियो । सहभागिहरुलाइ लैंससासको ५ प्रमुख क्षेत्रको आधारमा ५ समूहमा विभाजित गरी ती समूहहरुलाई छुट्टा छुट्टै रुपमा आफ्नो समूह भित्र व्यापक छलफल र सहमति गरि कति अंक प्रदान गर्ने भन्ने यकिन गरि अंक प्रदान गर्न अनुरोध गरियो । यसरी प्राप्त अंकहरुको योग वाट मुख्य समुह तथा सहायक समुहहरुको नतिजालाइ माकुरेजालो तथा स्तम्भचित्र प्रस्तुत गरि छलफल गरियो । यसरि प्राप्त अवस्था विश्लेषणका आधारमा गाँउपालिकाको समग्र लैंससासको अवस्थाको वारेमा छलफल गरी गाँउपालिकाको सबल पक्षहरु, आगामि दिनमा सुधार गर्नुपर्ने क्षेत्रहरु, अवसर तथा चुनौतीहरु पनि पहिचान गरि अभिलेख गरियो । साथै लैंससासको सुदृढीकरण गरि गाँउपालिकाले आगामी दिनहरुमा लैंससासको अवस्था सुधार र भावि नीति तथा कार्यक्रमहरु अबलम्बन गर्नको लागि लैंससास कार्ययोजना तयार गरिएको थियो ।

२.४. लैंससास परिक्षणमा सहभागि भएका सहभागिहरु

मोदी गाँउपालिकाको लैंससास परीक्षण प्रक्रिया, कार्यशाला, लक्षित समूह छलफल र मुख्य सूचकहरुसँगको अन्तर्वार्तामा निम्नानुसार जम्मा ३१ (महिला १५ पुरुष १६) जना सहभागीहरुको उपस्थिति रहेको थियो ।

सहभागीहरु

गाँउपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विभिन्न वडाका वडा अध्यक्षहरु

कार्यपालिकाका महिला सहितका सदस्यहरु

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२.४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालिमा समावेशिता		४
२.५	तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन		४
३	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**	२०	
३.१.	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास		८
३.२.	अनौपचारिक मुल्य, मान्यता र कुसस्कार विरुद्ध जनचेतना		४
३.३.	कानुनी साक्षरता		४
३.४.	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता		४
४	**सेवा प्रवाह**	२०	
४.१.	पूर्वाधार विकास		४
४.२.	प्रजनन स्वास्थ्य		४
४.३	शिक्षा कार्यक्रम		४
४.४	खानेपानी तथा सरसफाइ		४
४.५	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन		४
५	**सुशासन तथा उत्तरदायीत्व**	२०	
५.१.	सुशासन		४
५.२.	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता		४
५.३	सुचना तथा संचार		४
५.४	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन		४
५.५	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार		४
	जम्मा	१००	१००

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

भाग ३

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणवाट प्राप्त नतिजा तथा विश्लेषण

३.१. मोदी गाउँपालिकाको लैंससास परिक्षणवाट प्राप्त अंकभार

मोदी गाउँपालिकाको लैंससास परिक्षण गर्दा दिग्दर्शनमा उल्लेख गरिए अनुसार प्रमुख क्षेत्रहरु र सहायक क्षेत्र हरु तथा सुचकहरुको व्याख्यानको आधारमा अंक दिइ लैंससास परिक्षण गरिएको थियो जसको प्राप्तअंक निम्न बमोजिम छ ।

क .स.	क्षेत्रहरु/सहायक क्षेत्रहरु	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
१.	नीति, कानून योजना	२०	१५
२.	संस्थागत व्यवस्था	२०	१५.५
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१९
४.	सेवा प्रवाह	२०	१७.५
५.	सुशासन र उत्तरदायित्व	२०	१४
कुल जम्मा		१००	८१

यस मोदी गाँउपालिकाको लैंससास परिक्षणका मुख्य विषयहरुको आधारमा प्राप्त भएको अंकहरुको अनुसार विश्लेषण गर्दा सबै मुख्य क्षेत्रहरुमा सामान्यतया १४ देखि १९ अंक भित्र (७० देखि ९५ प्रतिशतको आसपास) को अवस्था रहेको पाईयो । **स्थानीय तहका लागि लैंससास परीक्षण दिग्दर्शन २०७८** मा उल्लेख भए अनुसार यस गाँउपालिकाको लैंससासको अवस्था कुल १०० पुर्णांकमा ८१ प्राप्तांक प्राप्त गरि **'सर्वोत्तम '** श्रेणीमा परेको देखिन्छ । यस अर्थमा गाँउपालिकामा कमजोर देखिएका क्षेत्रहरु नीति, कानुनमा समावेशीकरण योजना, तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन, पूर्वाधार विकास, अनुगमन तथा मूल्यांकन, समन्वय र सम्वन्ध विस्तार सूचक जस्ता सहायक क्षेत्रहरुका नीतिगत, व्यवस्थापकीय तथा कार्यान्वयन स्तरमा पनि सुधार गर्नु पर्ने अवस्था देखिन्छ । त्यस कारण यस पालिकाको स्तर हेर्दा 'सर्वोत्तम' श्रेणी कायम राख्दै पुनः थप अंक प्राप्त गर्नका लागि गाउँपालिकाले थप महत्वपुर्ण प्रयास गर्नु पर्ने देखिन्छ । आगामी कार्यक्रम तथा योजनाहरु तर्जुमा गर्दा कम अंक प्राप्त गरेका सूचकहरुलाई प्राथमिकतामा राखेर योजना बनाउनु पर्ने हुन्छ ।

लैंससास परिक्षणवाट आएको अंकको विवरण यस प्रकारका छनः

क .स.	क्षेत्रहरु/सहायक क्षेत्रहरु	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
क.	**नीति, कानून योजना**	२०	१५
१	नीति, कानूनमा समावेशीकरण योजना	८	५
२	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	८	७
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	३
ख	**संस्थागत व्यवस्था**	२०	१५.५

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

क .स.	क्षेत्रहरु/सहायक क्षेत्रहरु	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
१	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	४
२	कार्यप्रणाली समावेशी	४	३
३	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	३
४	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	४	३
५	तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन	४	२.५
ग	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**	**२०**	**१९**
१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	७.५
२	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.५
३	कानूनी साक्षरता	४	४
४	विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीता	४	४
घ	**सेवा प्रवाह**	**२०**	**१७.५**
१	पूर्वाधार विकास	४	२.५
२	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	३.५
३	शिक्षा कार्यक्रम	४	४
४	खानेपानी तथा सरसफाइ	४	३.५
५	स्वरोजगार तथा आर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	४
ङ	**सुशासन र उत्तरदायित्व**	**२०**	**१४**
१	सुशासन	४	३
२	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३
३	सूचना तथा संचार	४	३
४	अनुगमन तथा मूल्यांकन	४	२.५
५	समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार	४	२.५
कुल जम्मा		**१००**	**८१**

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयगत शाखाका प्रमुखहरु,

गाँउपालिकाका महिलासहितका अन्य कर्मचारीहरु

लैंससास परिक्षणको सहभागीहरु विवरण

सहभागीहरु	बाहुन/क्षेत्री	जनजाति	मधेशी	दलित	मुस्लिम	अन्य	जम्मा
महिला	१२	३	०	०	०	०	१५
पुरुष	१४	१	०	१	०	०	१६
जम्मा	२६	४	०	१	०	०	३१

२.५. लैंससास परीक्षणका सूचकहरु उपसूचकहरु र अंकभारको व्यवस्था

लैंससास परीक्षणका प्रमुख ५वटा क्षेत्रहरु भित्र विभिन्न २२ वटा सहायक क्षेत्रहरु राखिएका छन । ती सहायक क्षेत्रहरुलाई प्रष्ट बनाउनका लागि प्रत्येक सहायक क्षेत्रहरुमा सुचकहरु राखिएका छन । समग्रमा यस परीक्षणमा १०० वटा सुचकहरुको उपयोग गरिएको छ । प्रत्येक सुचकको पूर्णाङ्क १ रहेको छ र जसमा ० – १ सम्मको अंकभार दिन सकिने व्यवस्था गरेको छ । ती उपशीर्षकहरुको प्रष्टयाईको लागि प्रत्येकमा व्याख्यान गरीएका छन । ती व्याख्यानको आधारमा अंक दिएर लैंससास परिक्षण गरिएको छ । अंक भार दिने तरिका यस प्रकार अपनाइएको थियो ।

- यदि अवस्थाको विवरणमा राम्रो भएमा अंक १
- यदि अवस्थको विवरणमा मध्यम भएमा अंक ०.५
- यदि अवस्थाको विवरणमा सुधार गर्नु पर्ने देखिएमा वा सो व्याख्यान अनुसार हुदै नभएमा अंक ०

लैंससास परीक्षणका मुख्य तथा सहायक उपक्षेत्रहरुको अंकभार निम्न वमोजिम छः

क. स.	मुख्य तथा सहायक विषय क्षेत्रहरु	सूचकका अंकभार	उपसूचकका अंकभार
१.	नीति, कानुन, योजना	२०	
१.१.	नीति, कानुन, योजनामा समावेशी सहभागिता		८
१.२.	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन		८
१.३.	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन		४
२	संस्थागत व्यवस्था	२०	
२.१	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व		४
२.२	कार्यप्रणाली समावेशी		४
२.३	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व		४

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

३.२. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण नतिजाको माकुरोको जालो

तालिका १: मुख्य क्षेत्रहरु अनुसारको माकुरेजालो

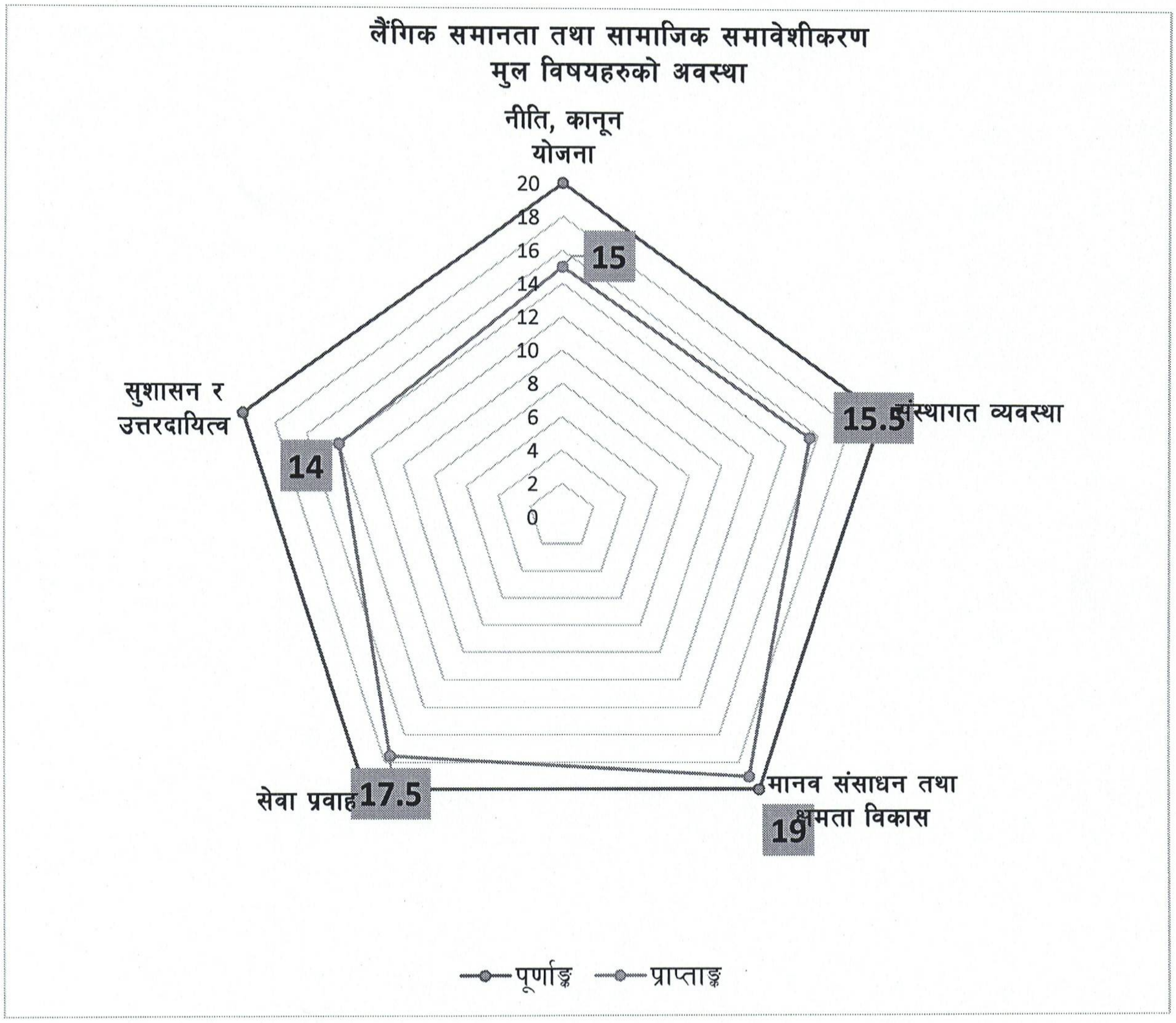

उल्लेखित माकुरेजालोको माध्यमवाट मोदी गाँउपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था विश्लेषण गर्दा समग्र अवस्था ९० प्रतिशत भन्दा कम (८१) रहेको छ र यसलाई **'स्थानीय तहका लागि लैंससास परीक्षण दिग्दर्शन, २०७८'** को परिभाषा अनुसार स्तरीकृत गर्दा ' सर्वोत्तम ' श्रेणीमा स्तरीकरण गर्न सकिन्छ। यस अर्थमा यस गाउपालिकाको मुख्य विषयगत क्षेत्रहरु तथा सहायक विषयगत क्षेत्रहरु र सुचकहरु तुलनात्मक रुपमा उत्तम तथा सर्वोत्तम रहेको छ। यस परिक्षणको समुहकार्यबाट प्राप्त भएका सुचकहरुको प्राप्तांक अनुसार मुख्य क्षेत्रहरुको अंक अधिकतम १९ र न्युनतम १४ रहेकोले औषतमा कुल अंकको असी प्रतिशत भन्दा केही वढी अंक प्राप्त भएको पाईन्छ। यस माकुरोजालो अनुसार विश्लेषण गर्दा मानव संशाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र संस्थागत व्यवस्थामा गरी तीन वटा मुख्य विषयहरुमा १५.५ अंक देखी १९ अंक सम्म प्राप्त गरी ७८.५ प्रतिशत

देखी ९५ प्रतिशत सम्म प्राप्त गरी उत्तम र सर्वोत्तम श्रेणी रहेको पाइयो । यद्यपि सुशासन तथा उत्तरदायित्व र नीति, कानुन तथा योजना मुल क्षेत्रहरुमा सामान्यतया ७० देखी ७५ प्रतिशतको अंकले उत्तम अवस्थामा रहेको अवस्था छ यि क्षेत्रहरुमा सुधारको खाँचो रहेको छ र यीनीहरुलाई तत्कालै सम्बोधन गरि सुधार गर्नु जरुरी छ ।

तालिका २ : सहायक विषय (क्षेत्र) हरु अनुसार को माकुरेजालो

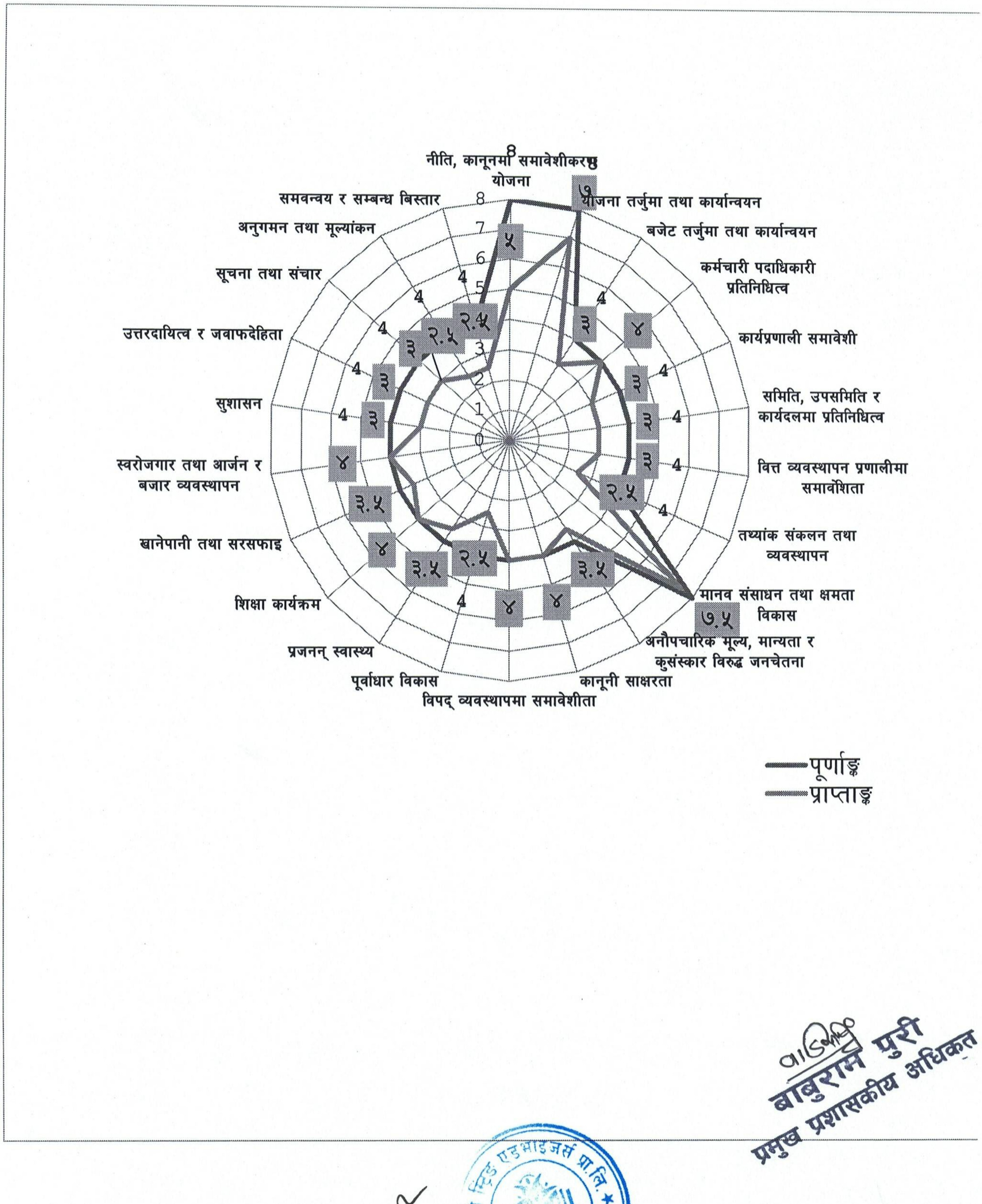

सहायक क्षेत्रहको अवस्था लाई विश्लेषण गर्दा **कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना, कानूनी साक्षरता, विपद् व्यवस्थापनमा समावेशीता, प्रजनन् स्वास्थ्य, शिक्षा कार्यक्रम, खानेपानी तथा सरसफाइ, स्वरोजगार तथा आर्जन र बजार व्यवस्थापन** सहायक क्षेत्र अन्य भन्दा राम्रो रहेको पाईयो । अन्य सहायक क्षेत्रहरुमा **नीति, कानूनमा समावेशीकरण योजना बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन कार्यप्रणाली समावेशी समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन पूर्वाधार विकास सुशासन उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता सूचना तथा संचार अनुगमन तथा मूल्यांकन र समन्वय र सम्बन्ध बिस्तार** क्षेत्रहरु (२ तथा ३ अंक सहित) अन्य सहायक क्षेत्र मध्ये कमजोर रहेको पाइयो । त्यस्तै अन्य धेरैजसो सहायक क्षेत्रहरु भने औषत अंक सहित उत्तम नै रहेका छन यद्यपि आगामी दिनहरुमा यीनीहरुको अवस्था यथावत वा सुधारको लागि भने योजना सहित ध्यानाकर्षण गर्नु पर्ने हुन्छ । यसकारण यस्ता कमजोर सुचकहरुलाइ तुरुन्तै सम्बोधन गरि कार्ययोजना सहित अघि बढ्नु पर्ने देखियो । कार्यक्रमले कार्ययोजना निर्माण गर्दा यस्ता सुचकहरुलाई पनि सम्बोधन गरि कार्ययोजना निर्माण गरेको छ ।

तालिका नं. ३ लैंससास परीक्षण प्रमुख क्षेत्रको नतिजा स्तम्भचित्र

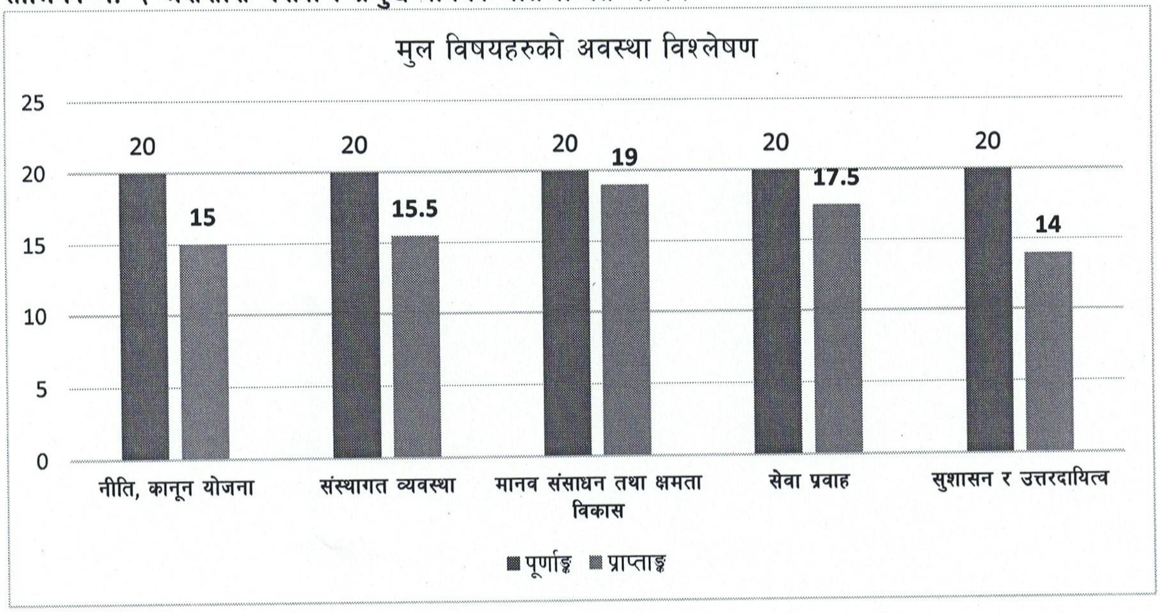

स्तम्भ चित्रमा उल्लेख गरेअनुसार यस मोदी गाँउपालिकाको मुल विषयहरुको समग्र तथा एकल प्राप्तांक विश्लेषण गर्दा ३ वटा मुख्य विषयहरुको अवस्था उत्तम र सर्वोत्तम रहेको छ भने बाँकी २ वटा मुल विषयहरु तुलानात्मक रुपमा औषत भन्दा कमजोर रहेको पाईयो । ३ मुल विषयहरु सरदरमा औषत अवस्था भन्दा राम्रो अवस्थाका रहेकोले भविष्यमा अझ राम्रो बनाउने वा कायम राख्ने रणनीति लिनु पर्दछ । त्यसैगरि २ कमजोर मुख्य विषयहरुलाई भने योजना सहित मेहेनेत गरेर उल्लेख्य सुधार गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

तालिका नं. ४ लैंससास परीक्षण सहायक क्षेत्रको अवस्था नतिजा स्तम्भचित्र

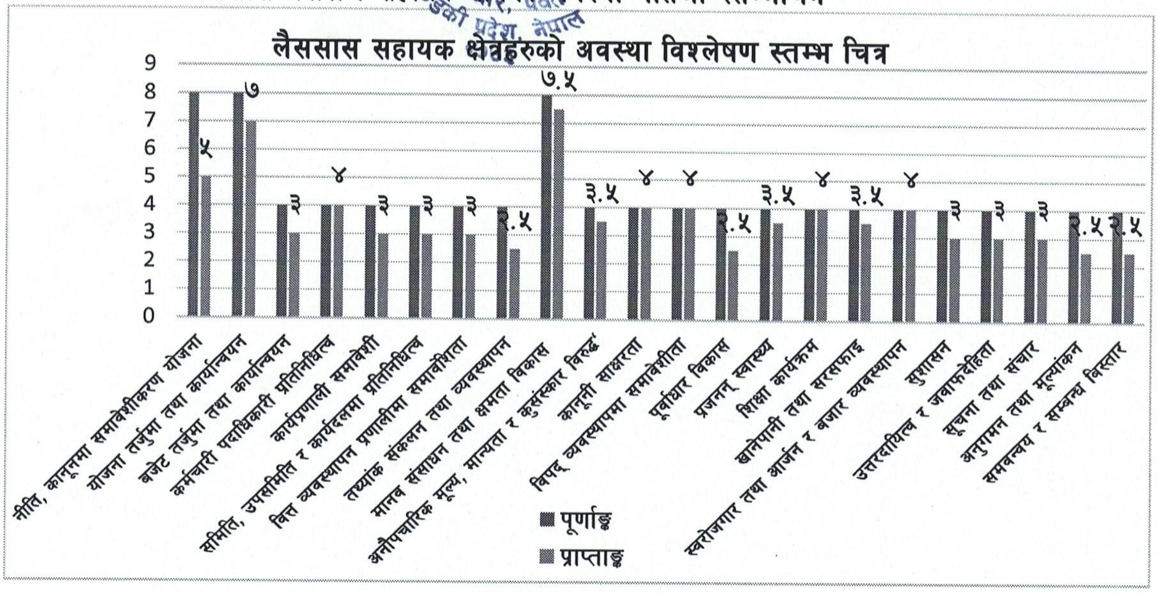

प्रस्तुत प्राप्तांकहरुको तथ्याङ्कलाई दृष्टिगत गर्दा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका हिसाबले यस गाँउपालिकाको राम्रा पक्ष हरुलाई यथावत राख्दै समग्र अन्य वाकी पक्षहरुलाई सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ । यस गाँउपालिकाको समग्र प्राप्तांक ८१ प्रतिशत रहेको अवस्था भएता पनि केहि सहायक क्षेत्रहरुमा सुधार तथा सुचकहरुमा अझै प्राथमिकाताका साथ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सहभागिता बढाउनु पर्दछ । यस गाँउपालिकामा नीति तथा योजना, कानुन र कार्यविधिहरु निर्माण भई सकेको, केहि बन्दै गरेको र कार्यान्वयनमा रहेता पनि सबै दस्तावेजहरु तयार गरि यथाशिघ्र कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ । सम्बन्धित नीति नियम कानुन निर्माण गरि कार्यान्वयन गरेमा गाँउपालिकाले प्रदान गर्ने सेवाहरु तथा त्यसको लागि आवश्यक संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन र उनीहरुको लागि आवश्यक क्षमता विकास गरि उच्च स्तरको सेवाप्रवाह प्रदान गरि आम जनमानसमा सुशासन तथा उतरदायित्व प्रदान गर्न सकिन्छ ।

३.४. लैंससास परिक्षण पश्चात गाँउपालिकाका लैंससासका मुख्य उपलब्धीहरु (Findings)

संक्षेपमा मोदी गाँउपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका उपलब्धीहरुलाई मुख्य विषयगत क्षेत्र अनुसारका सुचकहरुको आधारमा प्रस्तुत गर्न खोजिएको छ ।

१. नीति, कानुन र योजना

यस गाँउपालिकामा लैंससास को क्षेत्रमा नीतिगत, कानुनी तथा योजनागत रुपमा विभिन्न स्थानीय कानुन, आवधिक योजना तथा वार्षिक योजनाहरु निर्माण भएका छन् र हुने क्रममा पनि छन् । दस्तावेजहरु निर्माण गर्ने क्रममा लैंगिक, समावेशी, प्रतिनिधिमुलक तथा सबै वर्ग क्षेत्र, लिंग तथा जनसमुदायको सहभागीता र सबै प्रकारका विभेदहरुको अन्त्य गर्ने प्रयासहरु गरिएका छन ।

- नीति, कानुन, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडी लैंससासका दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारेमा लेखाजोखा गर्ने गरेको ।

- नीति र योजनामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी विषयहरु (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरु) समावेश गरिएको ।
- संघिय कानुन कानुनले व्यवस्था गरे वमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला र वञ्चितिकरणमा परेका समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद विरुद्ध न्यायिक समिति मार्फत सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको ।
- आवधिक योजना र वार्षिक योजना र कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनिति, कार्यक्रम तय गर्ने गरेको र जेसी रणनिति तर्जुमा भएको ।
- स्थानीय सरकारले योजना सूची लक्षित समुहहरुको सहभागितामा तयार हुने र उनीहरुले वस्ति स्तरवाट तर्जुमा गरेको योजना तथा कार्यक्रममा समेटिने गरेको ।
- महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको । औपचारीक काममा भने विभेद नभएको
- योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुहहरुको व्यवहारीक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपुर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुने गरेको पाइयो ।
- आवधिक योजना तथा मध्यमकालीन खर्च संरचनामा स्थानीय सरकारले दिगो विकासका लक्षहरु स्थानीयकरण गर्ने गरेको ।
- स्थानीय तहका योजना महिला, वालवालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरी संवोधन हुने गरेको ।
- स्थानीय सरकारले उपभोक्ता समितिमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४० प्रतिशत महिलाहरु समोश गरी उपभोक्ता समिति वनाउने गरेको र मुख्य कार्यकारी पद मध्ये एकको जिम्मेवारीमा महिलाको सहभागिता ग्यारेन्टी गरिएको ।
- बजेट तथा कायक्रम तर्जुमा गर्नुभन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाती, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै समुहहरुसंग बसेर समस्याहरु केलाउने विश्लेषण गर्ने गरेको ।
- हरेक वर्ष लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण परामर्शदाताको सहयोगमा गर्ने गरिएको
- गाँउपालिकाको योजनाहरु महिला, बालबालिका बञ्चितिकरणमा परेको समुहरुलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरि बनाईएको छ ।

२. संस्थागत व्यवस्था

यस गाउँपालिकामा गठन गरिने विभिन्न समिति, उपसमिति, कार्यदलहरु, वित्त व्यवस्थापन, तथ्यांक संकलन लगायतमा समावेशीकरण गर्ने हेतुले संस्थागत प्रयास गरि केहि उपलब्धि गरेको पाईयो ।

- स्थानीय सरकारले निर्णायक तहमा नयाँ भर्ना हुने कर्मचारीमा महिलाहरु छनोट हुने गरेको र सवै जातजाती वर्ग, लिङ्ग, समुदायका वीच समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरुको समानुपातीक प्रतिनिधित्व हुने रणनिति लिएको ।

- ज्नप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुने गरी सकरात्मक विभेदको निति लिएको र यी सबै सूचक जेसी रणनितिमा समावेश गरिएको ।
- स्थानीय सरकारले कार्यालयमा हुन सक्ने विभिन्न प्रकारका दुव्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहितामा उल्लेख गरिएको ।
- वडा तहमा योजना तर्जुमा गर्दा महिला, वालवालिका, जेष्ठ नागरीक, अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई सहभागिता गराउने गरेको ।
- स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहनसहन बुझ्केको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको ।
- स्थानीय कर्मचारीहरुको छनौट गर्दा क्षमता अनुसार समानुपातिक र समावेशी प्रतिनिधित्व हुन सक्ने गरि व्यवस्था गरिएको ।
- योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको सहभागिता भएको ।
- गाँउपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको सामान र समावेशी प्रतिनिधित्व हुने गरेको र साथै नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।
- गाँउपालिकाले पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डिकृत तथ्यांक र सुचनालाई अधार मानी स्थानीय विकास योजना तर्जुमा पनि गर्ने गरेको छ ।
- साथै गाँउपालिकाले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरु र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथ्यांक अद्यावधिक गर्ने गरेको ।

३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

मोदी गाँउपालिकाले मानव संशाधन तथा क्षमता विकासको सन्दर्भमा पनि केहि मुख्य उपलब्धीहरु प्राप्त गरेको छ । यस मुख्य विषयलाई हेर्दा कार्यपालिकामा जनप्रतिनिधि वा गाँउपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता विकासलाई लैंससासको दृष्टिकोणले खास महत्व दिएको छ ।

- जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुले लैंगिक समानता तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी सचेत भएका छन । साथै यस्ता कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका समुह तथा अन्य महिला र पुरुषको समान सहभागिता तथा उपस्थिति सुनिश्चित गरिएको थियो ।

- तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतिकरणमा लैगिक सम्वेदनशिल भाषाको प्रयोग गर्ने गरिएको र महिलाको आवश्यक्ता समेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्वन्धमा तालिमको समापन अघि पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।
- लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण संम्वन्धि तालिम प्रदान गर्न र स्थानिय तहले छुट्टाएको वजेट कार्यक्रम र तालिम प्रदान गर्न कर्मचारीहरु यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको ।
- मानव संसाधन विकास केन्द्र वा ईकाईको व्यवस्था रहेको ।
- महिला तथा वन्चितिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा संचालनमा ल्याईएको ।
- महिला विकासका लागि भएको वेईजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्र वटा प्रतिवद्धताको वारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीलाई अभिमुखीकरण गर्ने गरिएको ।
- महिलाविरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको वजेट विनियोजन गरि कार्यक्रम समयमा सम्पन्न गरेको छ ।
- महिलाहरुका लागि कानुनी शिक्षा, कानुनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिवेटी वेच विखन विरुद्धको कार्यक्रम, यौन हिंसा विरुद्धको कार्यक्रम वारे अभिमुखीकरण गर्ने गरेको ।
- समाजमा रहको विभिन्न कु-संस्कार तथा कुरिति हटाउन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको छ ।
- विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको सहभागितामा निणर्य गर्ने गरेको ।
- विपद व्यवस्थापन कोषको संचालन र श्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायहरुलाई पहिलो प्राथामिकतामा राखेर कोष परिचालन गर्ने गरेको ।

४. सेवा प्रवाह

यस गाँउपालिकाको सेवा प्रवाह अन्तरगतका विषयवस्तुहरु लाई राज्यले व्यवस्था गरेका लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीताका आम प्रावधानहरुलाई लागु गर्ने प्रयास गरेको छ ।

- स्थानीय तहले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई लक्षित गरी पंरपरागत तथा आधुनिक उर्जा प्रयोग गर्न सकरात्मक वातावरण तयार गर्ने योजनाहरु संचालन गदै आईरहेको ।
- परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन् ।
- महिला, गरीव, निमुखा र वञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य विमा गर्ने कार्यक्रम तथा वजेट रहेको ।
- विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

- विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।
- आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालिका तथा वञ्चितिकरणमा परेका समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामाग्री उपलब्ध गराउन निश्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।
- विद्यालयमा छात्र तथा छात्राको लागि छुट्टै शौचालय , किशोरीहरुलाई स्यानेटरी प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजिकरण संम्वन्धि कार्यक्रमहरु संचालनमा रहेको ।
- यस गाँउपालिकाले यहाँको भुगोल तथा प्राकृतिक श्रोतको उपलब्धता अनुसारको सफा पिउने पानीको व्यवस्था गरेको छ जसले गर्दा महिलाहरु समेतलाई पिउने पानीको उपलब्धताको लागि सहज वातावरण बनेको छ ।
- विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालयको व्यवस्था गरेको ।
- स्थानीय सरकारको योजना तर्जुमा गर्दा वेरोजगार र गरीवीको नक्सांकन समेतको आधारमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको क्षमता विकासका लागि अनुशिक्षण र प्रधान मन्त्रि स्वरोजार कार्यक्रमवाट रोजगारीको अवसर समेत प्रदान गरेको ।
- ग्रामीण प्राविधिकहरु र सामाजिक परिचालन गर्ने कार्यक्रममा महिलाहरुलाई नियूक्ति गर्ने सकरात्मक विभेदको नियम रहेको ।

५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व

यस गाँउपालिकाले पनि शासन व्यवस्थालाई बढिभन्दा वढि जनमुखी, जनमैत्री तथा जनता केन्द्रित बनाउन यहाँवाट प्रवाह गरिने सेवाहरु तथा र स्वयं पालिकालाई सुशासन तथा उत्तरदायी बनाउने प्रयासहरु गरिरहेको देखिन्छ ।

- स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गरिन्छ ।
- संयूक्त राष्ट्रसंघिय महासन्धि, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता वमोजिम रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको ।
- स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको ।
- सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीरण कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति हुने गरेको

- यस पालिकाले सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सुचना सार्वजनिक कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको तर्फबाट कार्यक्रम र सरकारले लिएको नीति तथा कार्यान्वयनको बारेमा आवाज उठ्ने गरेको ।
- नियमित रुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनीक गर्ने र सबै सरोकारवालाहरुले जानकारी पाउने गरी सुसुचित गर्ने गरेको पाईयो ।
- स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ एम र छापा माध्यमवाट समावेशीकरण तथा समानता सम्वन्धि सूचना प्रवाह गराउदै आएको ।
- सम्वन्धिगाउँपालिकाको समिक्षा वैठकमा महिला, बालबालिका सबै समुदायका व्यक्तिहरुसंग छलफल गर्ने गरेको छ ।
- अनुगमन तथा मुल्यांकनबाट सिकेका पाठहरु कार्यक्रम तथा योजना तर्जुमाको बेला समावेश गरिन्छ ।
- संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको पाइयो ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

भाग ४

सबल पक्ष, सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु तथा अवसर र चुनौति

यस गाँउपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्दा सहभागिहरुको तर्फबाट समुहकार्यमा छलफल मार्फत आएका विचारहरु, अन्तरक्रिया वाट प्राप्त निष्कर्ष तथा पालिकाको उपलब्ध योजना, रणनीति तथा दस्तावेजहरुको आधारमा हेर्दा निम्नासारको सबल पक्षहरु, सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु, अवसहरु र चुनौतिहरु रहेको पाईयो ।

क.सं.	सबल पक्षहरु (Strenths)	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु (Weakness)	अवसरहरु (Opportunities)	चुनौतिहरु (Threats)
१.	नीति, कानुन, योजना			
	• नीति, आवधिक तथा वार्षिक योजनामा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी विषयहरु समावेश भएको । • कार्यान्वयनमा ल्यायका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा वञ्चितिमा परेको समुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु रोक्न प्रयाप्त व्यवस्था गरिएको छ । • संघीय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रबन्ध	• नीति तथा कानुनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैंससासको दृष्टिले सम्पादन गर्नु पर्ने लैससास निति बनाउनु पर्ने । • दस्तावेजहरुको समिक्षा गर्दा लैंससास को दृष्टिकोणले सहभागितामुलक हुनुपर्ने । • महिला र पुरुषको श्रमको ज्याला बीचको असमानता हटाउने प्रष्ट कार्यनीति तयार गरि कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्ने । • प्रत्येक आ.व.मा लैंससास परिक्षण हुनु पर्ने । सो परिक्षणको लागि बजेटको विनियोजन गरि कार्य	• लैंससास सम्बन्धी सम्बोधन गर्ने प्रयास लागु हुने । • गाउपालिकाको कानुन नीति, तथा योजनाहरु लैंससास मुखी बन्ने र समानता र समावेशी सुनिश्चित हुने । • लैंससास नीति, कार्ययोजनाहरु समेत निर्माण हुने र लागु हुने । • यस गाँउपालिका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रति प्रतिबद्ध रहेकोले दिर्घकालिन नीति, कानुन, योजना बनाएर कार्यान्वयन गर्न सकिने अवस्था ।	• आफ्नै आयश्रोत तथा राजश्वका क्षेत्रहरु कम रहेको र गाउ पालिकामा बजेट विनियोजन लैससासको लागि अपुग हुने । • समुदाय, वस्ती र खासगरि परम्परागत सामाजिक रितिरिवाज परम्परा, मुल्यमान्यता मा चल्ने सामाजिक संरचनाको सोच हावी भएको पाइन्छ । नविन तथा आधुनिक चेतनामा कमि रहेको पाइन्छ । • दीगो विकासका लक्ष्यहरुलाई स्थानीयकरण गरि सोही अनुसारका योजना तयार गरि

	मिलाएको र कार्यान्वयन पनि भएको छ । • योजना पहिचान छनौट कार्यक्रममा लक्षित समुहको सहभागिता हुने गरेको र उक्त योजनाहरु प्राथमिकतामा पर्ने गरेको छ । • योजना पहिचान र छनौट कार्यक्रममा लक्षित समुहको प्राथमिकतामा पर्ने गरेको छ । • योजना तर्जुमाका चरणमा महिला तथा लक्षित समुहको व्यवहारीक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान गर्ने गरेको • महिला र पुरुषमा श्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको । • योजनाहरु महिला, बालबालिका बञ्चितिकरणमा परेको समुहरुलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने गरि बनाईको छ । • बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुभन्दा अघि महिला, बालबालिका, अपांग, जनजाती, दलित लगायत सबै समुहहरुसंग	सम्पन्न पश्चात प्रष्ट कार्ययोजना तयार गरि कार्यान्वयन गर्नु पर्ने । • हरेक नीति, कानून तथा योजना तर्जुमा गर्दा लैंससास विश्लेषण गरिनुपर्ने । • दीगो विकासका लक्ष्यहरुको स्थानीयकरण गरिनुपर्ने । • नीति, कानुन, योजना तथा अन्य दस्तावेजहरु र कार्यक्रमहरु समावेशी भए नभएको निरिक्षण र अनुगमन गरि प्रतिवेदन तयार गरिनु पर्ने । • योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष लक्षित समुहहरुको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरि सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नु पर्ने • उपभोक्ता समितिहरुमा प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरुको सहभागिता गराउने र कार्यकारी वा मुख्य पद तथा पदाधिकारीमा महिला लाई जिम्मेवारी प्रदान गर्ने । • लैंगिक उत्तरदायी तथा सामाजीक समावेशी बजेट निर्माण एवं परिक्षण गर्न बजेटको व्यवस्था गर्नु पर्ने	• गाँउपालिकाको लैंससासको क्षेत्रमा देखिएका सबल पक्षहरु कार्यान्वयनमा गइरहेको र कार्यान्वयन हुने सम्भावना रहेको । • लैंससास परिक्षण पश्चात पनि धेरै नीति, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिका निमार्णमा गाँउपालिका प्रतिवद्ध रहेको र त्यहि अनुरुप कार्य गर्न थालनी हुने । • लैससासको क्षेत्रमा नीति, कानून, योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरि लैंससास सुचचांक लाई सुधार गर्न सकिने अवस्था रहेको । • गाँउपालिकाको लैंससास सम्बन्धि सकमरात्मक धारणा रहेको	वजेट विनियोजन सहित कार्यान्वयन गर्न चुनौतिपुर्ण रहेको । • सानो जनसंख्या तर ठुलो भुगोल भएकोले गाँउपालिकामा धेरैजसो नीति, कानुन र योजना बनाउनु पर्ने भएकोले विज्ञहरु आवश्यक पर्ने, सिमित आर्थिक श्रोत र बजेटको परिचालन गर्नु पर्ने भएकोले एकै आर्थिक वर्षमा यावत नीति निर्माण गर्न चुनौती रहेको छ ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

	बसेर समस्याहरु विश्लेषण गर्ने गरेको • लैंससास रणनिति कार्यान्वयनमा छ ।			
२.	संस्थागत व्यवस्था			
	• महिला तथा विशेष समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन-सहन बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली मार्फत दिएको • जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारहिरूलाई क्षमता अभिबृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सकारात्मक विभेदको नीति लिएको । • समिति उपसमितिमा महिला र बञ्चीतीकरणमा परेको समुदायको प्रतिनिधित्व रहेको छ र निर्णय प्रकृयामा भाग लिने गरेका छन । • पञ्जिकरणको अभिलेख र तथ्याङ्क नियमित रुपमा अद्यावधिक हुने गरेको । • समुदाय स्तरका आधारभुत सुचना । तथ्यांक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा	• निर्णायक तहमा महिलाहरूको समान प्रतिनिधित्व गराउनमा पहल गर्नुपर्ने । • कर्मचारहिरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीच समावेशीकरण हुने रणनीति लिइनु पर्ने • कार्यालयमा हुने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाइ लागु गर्नु पर्ने । • गाँउपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूको अर्थपुर्ण सहभागिता हुनसक्ने वातावरण वनाउनु पर्ने • महिला हिंसा रोकथाम र संबोधनका लागि छुट्टै कोषको स्थापना गर्नु पर्ने • बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरि नक्साङ्कन गर्नुपर्ने ।	• गाँउपालिकामा गठन हुने विभिन्न समिति, उपसमिति, उपभोक्ता समितिहरु, व्यवस्थापन समितिहरुमा लैससास मैत्री हुने अवसर रहेको छ । • कार्यक्रम तथा योजना अनुगमनमा सबैको समावेशीता हुने भएकोले लैंससास मैत्री कार्यक्रम हुने । • गाँउपालिकामा लैंससास विकास समिति वा कार्यान्वयन समितिको गठन हुने तथा यस समितिले कार्यप्रणलीमा समावेशीता तथा तथ्यांक संकलत र व्यवस्थापनमा उपलब्धी हाँसील गर्ने सम्भावना रहेको छ । • लैंससासको संस्थागत व्यवस्था सुदृढ हुन सक्ने सम्भावना छ ।	• बञ्चितिकरणमा परेको समुदाय, वर्ग, र लिङ्गको चेतनास्तरमा अभिबृद्धि नभएसम्म लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण हासिल गर्ने कार्य चुनौतिपुर्ण रहेको । • विभिन्न समिति उपसमिति, संरचनात्मक व्यवस्थाहरु को प्रावधान गरेर गठन गरिएता पनि औपचारीकतामा मात्रै सिमित हुने गरेको • कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको समावेशीताको लागि गरिएका प्रावधानहरुलाई पुर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्न कठिनाई । • गाँउपालिकामा विभिन्न समितिहरु, गठन गरिनु पर्ने, विषयगत शाखा खडा गर्नुपर्ने र सेवा प्रवाह गर्नु पर्दा ठुलो बजेट र मानव संशाधनको व्यवस्थापन गर्न आफैमा सहज नभएको ।

मोदी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय पातिचौर, पर्वत गण्डकी प्रदेश, नेपाल

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

स्याप्ती प्रिन्ट एडभाइजर्स प्रा.लि. स्था:२०७९ बेनी न.पा.-८, म्याग्दी

	गरिबको पहिचान गरि छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको । • पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डकीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ ।	• खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको गाँउ प्रोफाईल तयार र अद्यावधिक गर्नु पर्ने • खण्डिकृत सूचना, तथ्याङ्कको प्रयोग तथा व्यवस्था गर्नुपर्ने ।		• भौतिक निर्माणको कार्यलाई बढि महत्व दिने गरेको देखिन्छ जुन लैंससासको संस्थागत व्यवस्था सुदृढको लागि चुनौतीपुर्ण रहेको देखियो ।
३.	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास			
	• पदाधिकारी र कर्मचारीहरुले लैंगिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन । साथै यस्ता कार्यक्रममा बञ्चितिकरणमा परेका समुह तथा अन्य महिला र पुरुषको समान सहभागिता तथा उपस्थिति सुनिश्चित गरिएको । • समाजमा रहको विभिन्न कु-संस्कार तथा कुरिति हटाउन कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरेको छ । • महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन भई कार्यक्रमहरु सञ्चालन भइरहेको • विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित बर्ग तथा समुदायको प्रत्यक्ष सहभागितामा निर्णय हुने गरेको ।	• लैंङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने • लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम दिन सक्ने मानवीय श्रोत निर्माण गर्ने । • महिला र बञ्चितिकरणमा परेको सामुदायको लागि लोक सेवा आयोग पूर्ण तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम राख्नु पर्ने । • महिला हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाउनु पर्ने । • बेइजिङ घोषणा पत्रको वारेमा निर्वाचित जनप्रतिधि तथा कर्मचारीलाई अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने • कानूनी शिक्षा सम्बन्धी जनप्रतिधि तथा कर्मचारीलाई अभिमुखिकरण गर्नु पर्ने ।	• कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको क्षमता विकासमा काम गरिरहेकोले महिला दक्ष जनशक्तिको स्थापित हुने अवसर रहेको छ । • आगामी दिनमा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका जनताले लोकसेवा आयोगका परिक्षाहरुमा प्रतिष्पर्धा गरि दक्ष कर्मचारीको रुपमा उत्पादन हुने । • महिला विरुद्ध हुने सबैखाले हिंसा निर्मुल गर्ने कार्यक्रमहरु र सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने र कार्यान्वयन हुने अवसर रहेको । • जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरुले नेपालको संविधान, स्थानीय	• मानव संसाधनको रुपमा तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न दिर्घकालिन कार्यनीति निर्माण गर्न र कार्यान्वयन गर्न कठिनाई । • गाँउपालिको विविध क्षेत्रहरुमा कार्यक्रम सञ्चालनको लागि स्थानीय आर्थिक श्रोतहरुको कमि हुनु जसले गर्दा दक्ष जनशक्ति परिचालन र उनीहरुको क्षमता विकासमा बाधा पुग्ने गरेको । • सामाजिक मुल्यमान्यता, रितिरिवाज, परम्परागत कतिपय जिवन पद्धति र पितृसत्तात्मक सोच प्रमुख चुनौती रहेको छन • क्षमता विकास योजना बनाएर दिर्घकालीन रुपमा कर्मचारी व्यवस्थापन र क्षमता विकासको लागि सानो श्रोत भएका गाँउपालिकाको लागि व्यवहारीक

मोदी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय पातिचौर, पर्वत गण्डकी प्रदेश, नेपाल २०७३

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

	• महिला लक्षित क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन भईरहेको ।	• विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्स गर्न पर्ने ।	सरकार सञ्चालन ऐन, मुलुकि संहिताहरु, विषयगत कानुनहरु, पालिकाबाट जारी गरिएका कानुन तथा अन्य प्रचलित कानुनहरुको बारेमा अभिमुखीकरण हुने ।	हुदैन र पालिकाको आर्थिक क्षमताले नपुग्ने हुन्छ ।
४.	सेवा प्रवाह			
	• परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन । • महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरि आधुनिक उर्जा को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण तथा प्रोत्साहन गरेको • पालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको ।	• भवन, भौतिकपूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्राइङ, डिजाइन, लगायत अनुमान तयार गर्दा संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक, बाल र अपाङ्ग मैत्री/संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहति हुनु पर्ने । • स्वरोजगार लक्षित समूहको क्षमता विकासको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने । • गाउँपालिका भित्र निर्माण हुने सार्वजनिक भवन निर्माण गर्दा भवन निर्माण संहिता अनुसार बाल मैत्री, अपाङ्ग मैत्री को लागि स्वीकृत दिने । • सार्वजनिक स्थलहरुमा बच्चालाई अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्थापन हुनुपर्ने ।	• गाँउपालिकाले दिने सेवा नै लैंगिक मैत्री, समानता, लगाएत सम्पुर्ण बञ्चितीकरणमा परेका समुदाय समेतलाई सम्बोधन हुने गरि व्यवस्था हुने सम्भावना रहेको छ । • महिलाहरुलाई प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी जानकारी, स्वास्थ्य उपचार तथा सेवा सुविधा लिन सहज हुनेछ । • गाँउपालिकाले स्वास्थ्य विमा लाई व्यापक रुपमा लागु गरे पश्चात विपन्न बर्गहरूलाई सुलभ रूपमा स्वास्थ्य उपचार सेवा उपलब्ध हुने सम्भावना रहेको छ । • गाँउपालिका आँफैले नै सेवा प्रवाहालाई प्रभावकारी बनाउन	• सेवा प्रवाह लाई नीतिगत रुपमा व्यवस्थापन गर्न चुनौती पनि रहेको छ । • आर्थिक श्रोतको कमिले गर्दा सेवा प्रवाहमा प्रमुख चुनौतीको भएको । • स्वास्थ्य बिमा सञ्चालनमा विमा शिक्षाको आवश्यकता पनि मुख्य चुनौती हो । • लैंससास सम्वन्धि व्यवहारिक अभ्यास गर्न कठिन भएको र त्यसको कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्न चुनौती । • विभिन्न सेवा तथा कार्यक्रमहरुका विचमा समन्वय र सहकार्यमा चुनौति रहेको । • गाँउपालिकाहरुले दिने सेवाहरु एकिकृत सेवा अन्तरगत पर्ने हुँदा समग्र एकिकृत सेवा उपलब्ध

बलभद्र पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

	• विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालयको व्यवस्था गरेको । • गर्भवती महिलाहरुलाई जोखिमयुक्त र खतरायुक्त काममा नलगाउने गरि प्रजनन् स्वास्थ्य समबन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गरेको । • सफापिउने पानी, सफा सँग हातधुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था गरेको ।	• गाँउपालिकामा अनिवार्य रुपमा विपन्न घर परिवार लगायतका लक्षित समूहको स्वास्थ्य बिमा गर्नुपर्ने । • पालिकाले आवश्यक सेवा प्रदान गर्दा लैंगिक, सामाजिक तथा समावेशीकरणको हिसाबले लक्षित वर्ग, क्षेत्र, समुदायलाई अझै समेट्नु पर्ने । • प्रजनन स्वास्थ्य कार्यहरुमा लैंगिक समानता तथा पुरुष भुमिका पनि जानकारी गराउनु पर्ने । • योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी तथा गरिबीको नक्शांकन गरेर कार्यक्रमहरु बजेट समावेश गर्नु पर्ने • गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथ मूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने • अभिभावक शिक्षा, किशोरी कक्षाहरु, साथी शिक्षा आदि सञ्चालन गर्नु पर्ने	• उपलब्ध श्रोतहरुको परिचालन तथा अनुगमन मूल्यांकन गर्न सकिने अवस्था । • शिक्षाको सेवावाट सबै विद्यालय जाने उमेरका बालबालिका समेत विद्यालयमा भर्ना गराउने अवसर हुने छ । • महिला तथा प्रजनन स्वास्थ्यको क्षेत्रका थप सेवाहरु विस्तार तथा पहुँच भई महिला मैत्री, सर्वसुलभ पहुँच हुनेछ । • साथै खानेपानी सरसफाईको क्षेत्रमा पनि लैंससासको दृष्टिकोणले सेवाहरु विस्तार तथा सुदृढीकरण हुने अवसर मिल्नेछ ।	गराउन पनि व्यवहारीक रुपमा कठिन र चुनौतीपुर्ण छ । • साथै जनसंख्या कम र सेवाहरुको प्रकार अत्याधिक हुने हुनाले राज्यले प्राथमिकतामा परेका बाहेक सबै सेवाहरु व्यवस्थापकीय हिसाबले पनि उपलब्ध गराउन नसक्ने चुनौती रहेको छ ।
५.	सुशासन तथा उत्तरदायित्व				
	• सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका बिषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सम्बन्धित	• बेइजिङ्ग घोषणा पत्र सम्बन्धि जनप्रतिधि तथा कर्मचारीलाई अभिमुखिकरण गर्नु पर्ने ।	• जनसंख्या र कार्यगत क्षेत्रहरु सिमित भएको हुनाले गाँउपालिका सुशासनको केन्द्रको रुपमा विकास हुन सक्ने ।	• लक्षित वर्गभित्रका पनि कमजोर वर्गले स्थानीय शासन प्रक्रियाका अवसरहरुबाट लाभ लिन सक्ने अवसर सुनिश्चित गर्न चुनौती ।

मोदी गाउँपालिका कार्यालय

वा. ...राम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

	अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको । • विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको । • नियमति रूपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको । • गाँउपालिकामा गाउँ सभा र कार्यपालिकाको बैठकबाट निर्णय गरेर मात्र कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिने अभ्यास गरिन्छ जसले गर्दा पारदर्शिता र जवाफदेहितामा गाँउपालिका प्रष्टरुपमा दृढ रहेको छ । • गाँउपालिकाले पारदर्शिताको लागि वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको बजेट सरोकारवालले थाहा पाउने गरि सार्वजनिक गरेको छ । • गाँउपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेको नीति तथा कार्यक्रमहरूको सञ्चालन प्रावधान अनुसार	• संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू सम्पन्न गर्नु पर्ने । • सार्वजनिक सुनुवाई तथा सार्वजनिक परिक्षणका औजारहरुको प्रयोग गरी सामाजिक जवाफदेहिता अभिबृद्धि गनुपर्ने • लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धमा भएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय व्यवस्थाहरुको बारेमा सबै गाँउपालिकाका पदाधिकारी कर्मचारी लाई जानकारी प्रवाह गर्नु पर्ने । • संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० हरू कार्यान्वयनको व्यवस्था गर्नु पर्ने • नागरीक वडापत्र वनाएर स्पष्ट देखिने स्थानमा राख्ने । • स्थानीय सरकारका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने । • लैंससासका सरोकारवाला निकायहरु विचमा सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा विकासको लागि नियमित कार्य हुनु पर्ने ।	• वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सो को बजेट सरोकारवालले थाहा पाउँदा अपनत्वको अनुभुति हुने । • संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेको नीति कार्यान्वयनमा समन्वय हुने तथा अन्तर सरकार सम्बन्धहरु स्थापित हुने • सुशासन, जवाफदेहिता, पारदर्शिता, उत्तरदायीत्व, भ्रष्टचारमुक्त समाजको विकास हुने । • लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तर्जुमा गरि लागु गरिन सक्ने अवस्था रहेको । • सुशासन तथा सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको नियमित प्रयोग गर्दै शासन प्रक्रियालाई अझ बढि समावेशी बनाउन सकिने । • बढि पारदर्शि तथा नागरिकको सेवाउन्मुख कार्यप्रणाली स्थापना गर्न सकिने । • जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरु आफ्नो जिम्मेवारीका साथसाथै लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण प्रति प्रतिवद्ध रहेका ।	• सुशासन तथा उत्तरदायित्व भन्ने विषय आफैमा वृहद र व्यापक छ । जसले गर्दा यो निरपेक्ष रुपमा प्राप्तहुन निकै कठिन छ । • लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यान्वयन पक्षहरु कमजोर रहेको • सुसाशन कायम गर्न यसका अवयवहरुको पालना तथा छुट्टै अभ्यास पनि गर्नु पर्दछ । जसको अभ्यासको लागि श्रोत र साधन को आवश्यकता पर्ने हुनाले पनि जे जति क्रियाकलाप गरिन्छ औपचारीकतामा मात्रै सिमित रहेको पाइन्छ । • बजेटको (सीमितता) रहेकोले पुर्वाधार विकास कार्यक्रमको तुलनामा लैंससास प्रथामिकतामा नपर्ने । • लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धित प्रावधानहरु लाई सबै कार्यक्रमहरुमा मुलप्रवाहीकरण गर्नमा कठिनाइ ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

	कार्यान्वयनमा समन्वय र सहजिकरण गरेको छ । • सुशासन तथा शासन व्यवस्थामा समानता तथा समावेशीकरणको प्रत्याभुति हुनेगरि महिला तथा पिछडिएको वर्ग, समुदायको सहभागिताका साथै निर्णायक भूमिका रहेको । • हरेक आ.व. मा वार्षिक समिक्षा भई गाउँपालिका स्तरको वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल हुने प्रकाशन तथा दस्तावेजीकरण गर्ने गरेको । • संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको पाइयो ।		• सुशासन, उत्तरदायीत्वको लागि गाउँपालिकामा कानुन, ऐन, नियमावली, कार्यविधि निर्माण हुने भएकोले सुशासनको प्रत्याभुति हुने अवसर रहेको । • सुशासन र उत्तरदायित्व बारेमा प्रचार प्रसार र जनचेतना अभिबृद्धि भैरहेकोले पिछडीएको जनसमुदाय तथा लक्षित समुहहरुको सहभागिता मुलक प्रतिनिधित्व हुने अवसर रहेको । • महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि, संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० कार्यान्वयन हुने	

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

भाग ५

५.१. लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्ययोजना

मोदी गाँउपालिकाको लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्ने सन्दर्भमा यस गाँउपालिकाको सवल पक्ष तथा सुधार्नु पर्ने पक्षलाई विश्लेषण गर्दा प्राप्त भएको सुझाव ५ वटै सूचकका क्षेत्रको आधारमा गाँउपालिकाले आगामि दिनमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको मुद्दालाइ पुर्ण कार्यान्वयन गर्नको लागि यस गाँउपालिकामा सञ्चालन गरिएको लैंससास परिक्षणमा सहभागिहरुको समुहकार्यद्धारा निम्न बमोजिम कार्य योजना तयार पारिएको छ जुन निम्न बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ। लैंससास परिक्षणका क्रममा गाँउपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, कर्मचारीहरु तथा परामर्शदाताहरु सहितको सक्रिय सहभागितामा व्यापक छलफल, समुह कार्य, मस्तिष्क मन्थन गरि प्रस्तुति र पृष्ठपोषण सहित यस कार्ययोजना लाई मुर्तरुप दिईएको छ। यस कार्ययोजनालाई समिक्षा गरि गाँउ कार्यपालिकाको सभावाट पारित गरि यस योजनालाई कार्यान्वयन गर्नु पर्दछ।

मोदी गाँउपालिकाको लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी बिकास कार्ययोजना

अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कियाकलाप	कियाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व पर्ने/नपर्ने	
	पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
१. नीति,कानुन योजना						
१.१.१ नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण गरि कार्य गर्नको लागि सवैलाइ सचेत गराउने	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाँउपालिका	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म	पर्ने	

१.१.२ नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैंससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाउँपालिका	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने
१.१.४ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनितिको वारेमा सवैलाइ अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाँउपालिका	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
१.२.२ गाउँपालिकाको बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितीकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा बजेटको छुट्याउने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना शाखा	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने
१.२.६ दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैंङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन तथा अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना शाखा महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म		नपर्ने
१.३.२ विकास योजनामा लैंङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण गर्नको लागि सो सम्बन्धि अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना, आर्थिक, महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
१.३.३ यस गाउँपालिकामा लैंससास परीक्षण पश्चात लैंङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
२. संस्थागत व्यवस्था						

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

२.१.१ निर्णायक तहमा (कर्मचारी । पदाधिकारी) महिलाहरूको समान रूपमा (५०।५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नको लागि सवैलाइ उत्तरदायि वनाउने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाँउपालिका	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म	पर्ने	
२.२.२. लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने
२.३.२ समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूको अर्थपुर्ण सहभागिताको लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने
२.४.१ लैंङ्गिक हिंसा बिरुद्ध, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिबृद्धि जस्ता विषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि छुट्टै कोष स्थापना गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म	पर्ने	
२.४.२ आदिवासी जनजाति, दलित अन्य लक्षित समूहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरण गर्दै बजेटको व्यवस्था गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना, सामाजिक विकास शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म	पर्ने	
२.४.४ समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था र अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	आर्थिक र योजना शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
२.५.१ खण्डिकृत सूचना । तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	

३. मानव शंसाधन तथा क्षमता विकास						
३.१.१ लैंङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्य योजना तयार गर्ने र अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
३.१.४ महिला तथा लक्षित समूहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूको व्यवस्था तथा अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
३.१.६ स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्थालाइ प्रशासन शाखामार्फत काम गर्ने वातावरण मिलाउने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	प्रशासन शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म	पर्ने	
३.१.७ महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदाय वा व्यक्ति, अपाङ्गता भएका व्यक्ति लक्षित गरी लोकसेवा आयोग तयारी कक्षा संचालन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	प्रशासन शाखा, योजना शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
३.१.८ निर्वाचित जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुका लागि बेइजिङ्ग घोषणापत्र, दिगो विकास लक्ष्य र CEDAW, सम्बन्धि तालिम संचालन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
३.२.२ महिला विरुद्ध हुने सबै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरूको वारेमा सचेत गराउने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म	पर्ने	

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

३.३.१ महिला तथा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरू र गाँउपालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
३.३.२ कार्यपालिका सदस्यहरू, सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया अभिमुखीकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
३.३.३ महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
३.४.१. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गरी सो सम्बन्धि सचेत गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	विपद व्यवस्थापन शाखा, महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म		नपर्ने
३.४.२ विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	विपद व्यवस्थापन शाखा, योजना, महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म	पर्ने	
४. सेवा प्रवाह						

४.१.१ भवन, भौतिकपूर्वाधार तथा अन्य संरचनानिर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाइनलाइ महिला, बालबालिका, अपाङ्गता मैत्री वनाउने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	भौतिक पुर्वाधार शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
४.१.२ भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरू, शिक्षा स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा बालमैत्री युक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गर्ने सम्बन्धि अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	भौतिक पुर्वाधार शाखा, योजना	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
४.२.१ गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्ने	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
४.२.४ महिला, गरिब र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
४.३.३ यस पालिकामा पनि आवश्यकता अनुसार निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । (जस्तै: अभिभावक शिक्षा, किशोरी कक्षाहरू, साथीशिक्षा, आदि) संचालन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	योजना, महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४		नपर्ने
४.४.३ गाँउपालिकाले कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुयाउने व्यवस्था मिलाउने र यस्ता समान सहभागिताको लागि चेतना फैलाउने कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु पर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४.५.१ योजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिई महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	सामाजिक विकास शाखा स्वरोजगार शाखा, उद्यम विकास शाखा पशु तथा कृषि शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म	पर्ने	
४.५.४ गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्तिअनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८३/८४	पर्ने	
५. शुशासन तथा उत्तरदायीत्व						
५.१.४ संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा	आ.व. २०८२/८३ मसान्त सम्म		नपर्ने
५.३.३ स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापा (तया सामाजिक सञ्जाल वा भर्चुअल) माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने ।	लैंससास	कार्यपालिका	महिला वालवालिका तथा जेष्ठ नागरीक शाखा , सुचना शाखा	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने
५.४.२ कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कार्यक्रमको संचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाँउपालिका	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

५.५.४ महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदद्धारा पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने ।	लैंससास समिति	कार्यपालिका	गाँउपालिका	आ.व. २०८३/८४ मसान्त सम्म		नपर्ने

मोदी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

भाग ६

निष्कर्ष र सुझावहरु

६.१. लैंससास परिक्षणको निश्कर्ष

मोदी गाँउपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणबाट प्राप्त भएको समग्र नतिजा हेर्दा सबै मुख्य क्षेत्रहरु सामान्य रुपमा रहेको छ । साथै सबै मुख्य क्षेत्रहरु भित्र पर्ने साहायक क्षेत्रहरु र सुचकहरु सुधार गर्न र कमजोर लाई माथि उठाउन आवश्यक नीति, कानुनहरु, संस्थागत व्यवस्थाहरु, कार्यक्रमहरु र वजेट व्यवस्थापन र कार्यान्वयनमा ध्यान दिनु पर्छ । यद्यपि मोदी गाँउपालिकाले सामान्यतया धेरै सुचकहरुमा देखिने गरि काम गरेको भएता पनि प्रमाणीकरणका आधारहरुका अभिलेखहरुको व्यवस्थापनमा कम ध्यान दिएकोले यसतर्फ सुधार गरेर जानु पर्दछ । यस गाँउपालिकाका दक्ष कर्मचारीहरु तथा जनप्रतिनिधिहरु तथा पदाधिकारीहरुलाई प्रयाप्त रुपमा सम्पुर्ण सुचकहरु जानकारी हुने किसिमले अभिमुखिकरण गरिनु पर्ने देखिन्छ । गाँउपालिकामा क्षमता विकास नीति तथा कार्ययोजना तयार गरि लैंससासका दृष्टिकोणले सबै पदाधिकारीहरु तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरि योजना तर्जुमा तथा सेवा प्रवाह गर्दा हरेक लिंग, वर्ग, जानजाती, महिला, दलित, जनजाती अल्पसंख्यक, बञ्चितीकरणमा परेका, अपांगता भएका लगाएतका पछाडी पारीएको वर्गको समेत समावेशी हुने किसिमको प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितता नीतिगत र व्यवहारीक रुपमै गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

अन्तमा, मोदी गाँउपालिकाले उप-प्रमुखको संयोजकत्वमा गठीत लैंससास कार्यदलको भुमिका अनुसार नेपालको संविधान २०७२ ले व्यवस्था गरेका आधारभुत अधिकार तथा सामाजिक समावेशीका प्रावधानहरुलाई मनन गर्दै स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को नीतिगत व्यवस्थाका साथै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति र कार्यविधि २०७७ समेतका प्रवाधानहरुलाई व्यवहारीक रुपमा लागु गरि गाँउपालिकाको समग्र विकासको मुल प्रवाहीकरणमा सम्पुर्ण महिला, बालबालिका, जनजाती, दलित, अपांगता भएको समुदाय, अल्पसंख्यक तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायहरुलाई समावेश गर्न अहम भुमिका निवार्ह गर्नु पर्छ । साथै यस परिक्षणले तयार गरेका योजनालाई कार्यान्वयन गरी आगामी दिनहरुमा समग्र मुल क्षेत्रहरु, साहायक क्षेत्रहरु तथा सुचकहरुमा उल्लेख्य सुधार ल्याउने काम गर्नु पर्छ ।

६.२. लैंससास परिक्षणको सुझावहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणबाट आएको अङ्क तथा नतिजा, विभिन्न दस्तावेजहरुको अध्ययन, लक्षित वर्गसँगको छलफल र सम्पुर्ण सूचकहरुको छलफलबाट लैंससास पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्न देहाय बमोजिमका सुझावहरु रहेका छन् ।

- स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले अंगिकार गरेका उद्धेश्य प्राप्तिका लागि लैससासको नीति, कानुन र योजना तयार गर्दाका समयमा नै लक्षित वर्ग (विशेष गरी महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक अल्पसंख्यक, तथा पछाडी पारिएको समुदाय) हरुको सक्रिय सहभागिता बढाउनुपर्ने ।
- लैंससास परिक्षण बाट प्राप्त भएको नतिजालाई यस परिक्षणका क्रममा तयार गरिएको लैंससास कार्ययोजना अनुसार आगामी दिनमा कार्यक्रमहरु तय गरि कार्यानवयनमा जाने वातावरण तयार गर्ने मुख्य जिम्मेवारी वहन गर्नु पर्नेछ ।
- गाँउपालिकामा गठित लैंससास कार्यदल लाई विशेष अधिकार प्रदान गरि निर्णय समेतको अधिकार प्रदान गर्न नीतिगत रुपमा व्यवस्था गरि क्षमता अभिवृद्दि गर्ने ।

- लैङ्गिक तथा सामाजिक अवस्थाहरुको तथ्याङ्क संकलन, व्यवस्थापन, अभिलेखीकरण तथा अद्यावधिकरणलाई गाँउपालिका स्तरमा नीति, प्रविधि, कर्मचारी व्यवस्थापन गरि संस्थागत गरिनुपर्ने ।
- गाँउपालिकाले योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा बढि भन्दा बढि समावेशी गर्नको लागि वस्ती स्तर वाटै लैंससास संयन्त्र विकास गरि योजना छनौट गर्नु पर्दछ ।
- लैङ्गिक हिंसामा परेका महिलाहरुका लागि मनोसामाजिक सेवा तथा प्रेषण प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने । तथा जिल्ला र प्रदेश संग पनि समन्वय गरि एकिकृत लैंगिक सेवा प्रदान गर्न पहल गर्ने ।
- महिला, पिछडिएका वर्ग, सीमान्तकृत समुदायलाई स्वरोजगार तथा आयआर्जनका लागि व्यवसाय, कृषि, बजार र पर्यटन सम्बन्धि स्रोत, सीप र तथा प्रविधीको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

अनुसुचि १

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका सहभागीहरु र उपस्थिति

मोदी गाउँपालिका
गाउँपालिकाको कार्यालय
पातीचौर, पर्वत
सहभागीहरूको उपस्थिति

मितिः २०८३।०२।०८

कार्यक्रमको नामः गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्वन्धि अभिमुखीकरण र प्रस्तुतिकरण

स्थानः गाउँपालिकाको सभाहल

क्र.स.	सहभागिको नाम	पद	संस्था/ कार्यालय	फोन नं	हस्ताक्षर
१	श्रीविद्या देवी शर्मा	अध्यक्ष	मोदी गाउँपालिका		
२	श्री बिमल लामिछाने	उपाध्यक्ष	मोदी गाउँपालिका		
३	श्री बाबुराम पुरी	प्र.प्र.अधिकृत	,, ,,	९८४६०६६१११	
४	देवीप्रसाद पौडेल	स.प्र.अ.	,, ,,	९८४६६३०६८३	
५	सगर देवकोटा	स.प्राधि	,,	९८४५१८४०७७	
६	शोभा देवी शर्मा	म.वि.नि	मोदी गाउँपालिका	९८४६६४६६१०	
७	सरिता शर्मा गौतम	[illegible]	,, ,,	९८४६६३२६३९	
८	सुरेश रिमाल	सूचना प्रविधि अधिकृत	मोदी गाउँपालिका	९८६७६०५८३१	
९	गायत्री चपाई	सहायक प्रशासकीय अधिकृत	मोदी गाउँपालिका	९८४०८१२४१६	
१०	सुनिता सापकोटा	म.वि.नि	,,	९८४६६५२०६१	
११	राधा शर्मा	[illegible]	,,	९८६९२११८१४	
१२	ममता पाङ्गा पुन	उ.वि.स.	,,	९८६६६८९९९६	
१३	दिपेन्द्र गौतम	व.म.सहायक	,,	९८४६६३३६७९	
१४	पुण्य कुमारी शर्मा	म.वि.नि	मोदी गा.पा	९८६६६०४६८८	

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

क्र.स.	सहभागिको नाम	पद	संस्था/ कार्यालय	फोन नं	हस्ताक्षर
१५.	दिनेश शर्मा	प्र.क.	मोदी गा.पा.	९८५५०२६४०५	[signature]
१६	दिपक शर्मा	मु.प्र.अ	मोदी गा.पा	९८४१२२६८०	[signature]
१७.	उमेश कुमार अधिकारी	प्र.लो.नी.	मोदी गा.पा	९८४७०६६८२०६	[signature]
१८.	बिक्रम गुवाजु	"	"	९८४६४४०६६८	[signature]
१९	अतमोल क्षेत्री	[illegible]	"	९८५११६३६३०	[signature]
२०.	शिव चापागाईं	प्र.अ.लि.प.अ.	मोदी गा.पा. पर्वत	९८६५४४२२९८	[signature]
२१.	किरण के.सी.	प्रशासकीय अधिकृत	"	९८५७६२४६९९	[signature]
२२	तेजु कुमार	लेखा अधिकृत	मोदी गा.पा. पर्वत	९८४९११८७१५	[signature]
२३	प्रकाश बहादुर क्षेत्री	शिक्षा अधिकृत	मोदी गा.पा पर्वत	९८४६६३१३१३	[signature]
२४	मन्देवी कुमारी जैसी	प.स्वा.प्रा	मोदी गा.पा	९८४००४६२२२	[signature]
२५.	रमा सुवेदी	[illegible]	मोदी गा.पा	९८४६६३२५६६	[signature]
२६.	सुरक्षा लामिछाने	सब-इन्जिनियर	मोदी गा.पा	९८४६४०८२२०७	[signature]
२७	मुना कार्की	अ.न.मि.	" "	9848843246	[signature]
२८.	रश्मि तापकोटा	प्रा.स.(कृषि)	मोदी गा.पा	९८४६५४६४९८	[signature]
२९.	राजेन्द्र के.थापा	स्वा.पा.द.	मोदी गा.पा	९८४६६३३३१८	[signature]
३०.	प्रेम ब. थापा	परामर्शदाता	[illegible] एडभाइजर्स	९८४८८२६३१५	[signature]
३१	भरत प्रसाद के.सी.	"	" "	९८५०२६७६७०	[signature]

स्थापित भिड एडभाइजर्स प्रा.लि.
स्था.:२०७५
बेनी न.पा.-८, म्याग्दी

[signature]

[signature]
बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसुचि २

लैगिंक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका लागि वडाहरुमा गरिएको अर्न्तक्रिया तथा छलफल कार्यक्रमको उपस्थिति

आज मिति २०८१/०१/०८ गतेका दिन मोदी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्ने सन्दर्भमा मोदी गाउँपालिकाको, वडा नं २ का वडा अध्यक्ष श्री बेल बहादुर कार्की ज्यूको अध्यक्षतामा आवश्यक छलफल, अन्तर्क्रिया गरियो।

तपसिल

१) श्री बेल बहादुर कार्की ज्यू वडा अध्यक्ष
२) श्री रिता सुनार, कार्यपालिका सदस्य
शान्ती ३) श्री शान्ति पौडेल, वडा सदस्य
४) श्री यम नारायण चपाई, वडा सदस्य
५) श्री विष्णु परियार, वडा सदस्य
६) श्री जिवन श्री चपाई
७) श्री बद्री वि.क.
८) श्री विष्णु परियार विष्णु
रिता ९ श्री तारा परियार तारा
सुनिल १० श्री सुनिल गिरी
११. श्री गायत्री चपाई
१२. भरत प्रसाद के.सी., पशुप्राविधिक

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

आज मिति २०८१/०९/०६ गतेका दिन मोदी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण ~~[illegible]~~ परीक्षण [illegible] सन्दर्भमा मोदी गाउँपालिका वडा नं ६ का वडा अध्यक्ष श्री डिपेन्द्र जंग लामिछानेज्यूको अध्यक्षतामा वडाका पदाधिकारी तथा सेवाग्राहीहरूसँग छलफल तथा अन्तर्क्रिया गरियो।

<u>तपसिल:</u>

१) वडा अध्यक्ष - श्री डिपेन्द्र जंग लामिछाने [signature] २०८१/०९/०६
२) वडा सदस्य श्री [illegible] बहादुर केसी
३) " " श्री [illegible] खत्री
४) " " श्री मिना कुमारी लामिछाने
५) " " श्री शान्ति नेपाली [signature]
६) [signature]

श्री कमल नेपाली [signature]
श्री सुरज नेपाली [signature]
श्री दुर्गा नेपाली [signature]
श्री इन्द्र बहादुर नेपाली [signature]
श्री टेक बहादुर [illegible] टेक बहादुर
श्री विनोद नेपाली [signature]
श्री समिर नेपाली [signature]

[signature] वडा सचिव श्री [illegible] कुमारी गाते [illegible]
[signature] श्री भरत प्रताप केसी [illegible]

[stamp] ... एडभाइजर्स प्रा.लि. ... स्था. २००६ ... बेनी न.पा. ...
[signature]
बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूचि ३

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको क्रममा आमा समुह संग गरिएको अर्न्तक्रियाको उपस्थिति

आज मिति २०८१।०८।०६ गतेका दिन मोदी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्ने सन्दर्भमा मोदी गाउँपालिका वडा ६ का गठित त्रिवेणी आमा समूहको अध्यक्ष मनकुमारी तिमिल्सिनाको अध्यक्षता तपसिल बमोजिमको उपस्थितिमा छलफल अन्तर्क्रिया सम्पन्न गरियो।

तपसिल:

१) अध्यक्ष मनकुमारी तिमिल्सिना - मन
२) ~~कमला~~ उपाध्यक्ष - कमला लामिछाने
३) सचिव - देवी कुमारी देवकोटा — देवकोटा
४) सदस्य - भेलिना शाही ठकुरी
५) सम्झना जुवाँडी क्षेत्री
६) सदस्य कमला महत
७) सदस्य शोभा शाही — शोभा
८) " पुजा " — पुजा
९) कोषाध्यक्ष शान्ति लामिछाने
१०) सह-सचिव देवि तिमील्सीना — देवि
११) " गिता शर्मा — गिता
१२, धनकुमारी → धनकुमारी
१३. भरत प्रसाद केन्द्रीय पाण्डेय

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

अनुसूचि ४

लैगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको क्रममा वाल क्लव संग गरिएको अर्न्तक्रियाको उपस्थिति

आज मिति २०८१।०९।०४ गतेका दिन मोदी गाउँपालिका स्थित जनजागृति मा.वि. मा रहेको बाल क्लब पदाधिकारी हरु सँग लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्ने सन्दर्भमा निर्मित चेकलिष्ट सहित आवश्यक छलफल तथा अन्तर्क्रिया गरियो।

उपस्थिति:

१. Benjana Paudel
२. Krishma Lamichhane
३. Ayusha Lamichhane
४. Sajani Khatri
५. Sneha Lamichhane
६. Anjila Lamichhane.
७. Sujata Lamichhane
८. Anu Lamichhane
९. Sachi Subedi
१०. Ashmita Nepali
११. Isha Tilaja
१२. Sunita Pariyar
१३. Dipika Paudel
१४. Anuska Sharma
१५. Simran Lamichhane
१६. Salina Lamichhane
१७. Ankita Chhetri

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधि

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

१७. सन्देश लामिछाने

१८. बकिल खत्री

१९) नयन पौडेल

२०) सफल पुरी

२१) प्रतिक पौडेल

२२) सम्राट क्षत्री

२३) साबिन सुवेदी

२४) अनुराग लामिछाने

२५) संयोग पौडेल

२६) रोहित के.सी.

२७) साजन अधिकारी

२८) रितिक क्षेत्री

२९) निकास के.सी.

३०) अनुमान के.सी.

३१) निर्मल लामिछाने (N7)

३२) रिदम पौडेल

३३) विजय विक

३४) असिम पौडेल

३५, प्रेम बहादुर वानिया परामर्शदाता

३६. भरत प्रसाद श्रेष्ठ ह्याप्पी विङ्स एड्भाइजर्स प्रा.लि

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

...एड्भाइजर्स प्रा.लि.
बेनी न.पा.-८, म्याग्दी

अनुसूचि ५

GESI Audit का लागि वडा नं ६ आमा समुह र नवजागृत मा.वि.मा रहेको वाल क्लवका पदाधिकारीहरु संग गरिएको सर्वेक्षण सम्वन्धी प्रश्नावली:

१. आमा समूहले हाल सम्म गरेका प्रमुख कामहरुको वारेमा वताईदिनोस			
आमा समूह गाउंपालिका वा वडामा सूचीकृत भए नभएको	छ	छैन	
आमा समूहले पालिका वा वडावाट तालिम, सचेतना अभिवृद्धि सम्वन्धि कार्यक्रम पाए नपाएको	√		
पालिका वा वडावाट आमा समूहले पाएको अन्य सहयोग	√		
वडा तथा वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रकियामा तपाईहरु सहभागी हुनु भएको छ वा छैन ? को को सहभागि हुनु भएको छ ?		√	
पालिका तथा वडाले वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा गर्दा वडाका सवै जातजाति, लिङ्ग, वर्गका मानिसहरुको सहभागिता हुन्छ कि हुन्न ?		√	
वस्तीस्तरको योजना तर्जुमा वैठकमा सहभागि भएको भए तपाईहरुको अनुभव वताउनोस			
२. तपाईको समूहको महिला हिंसाको वारेमा अनुभव वताउनोस ?			
शारीरिक चोटपटक जस्तै आगो लगाउने, कपाल कुईयाउने, पिट्ने, हातहाला हाल गर्ने छ कि छैन ?		√	
संवेगात्मक तथा मानसिक हिंसाः विवाह गरेर ल्याएसी वास्तै नगर्ने, विना कारण छोड्दिने, तर्साउने, धम्काउने, सानो वच्चासंग आमालाई अलग्याउने, शारीरिक क्षमताले भ्याए भन्दा वढी काम लगाउने प्रचलन छ कि छैन ?		√	
महिलामाथि यसरी हुने हिंसा कम गर्न प्रयोगमा ल्याइने टोल फ्रि नं. को वारेमा जानकारी छ कि छैन ? जस्तै ११४५		√	
अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस मनाउने गर्नु भएको छ कि छैन ?	√		
महिला विरुद्ध हुने १६ दिने अभियान सञ्चालन गर्नु भएको छ कि छैन ? छैन भने किन ?	√		
छुवाछुत, जातिय विभेद, लैङ्गिक विभेद हटाउनका लागि समूहले केही पहल गरेको छ कि छैन ? छ भने के के गरेको छ ?	√		
छुवाछुत, जातिय विभेद, लैङ्गिक विभेद हटाउनका लागि पालिका तथा वडावाट तपाईको वडामा सचेतनामूलक कार्यक्रम भएका छन कि छैनन ?	√		
तपाईको वडामा महिला स्वास्थ्य सम्वन्धि शिविर सञ्चालन भएका छन कि छैनन ? यदि छ भने तपाईहरुले भाग लिनु भएको छ कि छैन ?	√		
महिला शशक्तिकरण सम्वन्धी रेडियो वा टि.भि.मा कार्यक्रम हेर्नु हुन्छ ?	√		
३. महिला हिंसा विरुद्धको शुन्य सहनशीलताको वारेमा वताउनोस			

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अ...

शुन्य सहनशीलता छ वा छैन	√		
शुन्य सहनशीलता न अपनाउनाले के असर पर्छ तपाईहरुलाई जानकारी छ कि छैन ?	√		
४. गाउंपालिका वा वडामा सेवा लिन जांदा तपाईले गरेको अनुभव वताउनोस			
सेवा लिन जांदा वस्ने ठाउंको व्यवस्था, खानेपानीको व्यवस्था, सौचालय, प्रतिक्षालय कस्तो लाग्यो ?	√		
सेवा दिने कर्मचारीहरुको स्वभाव कस्तो लाग्यो ?	√		
५. तपाईको वडामा महिलाहरु गर्भवती हुंदा गरिने स्याहार सुसारको वारेमा वताईदिनोस			
के गर्भवती महिलाहरुले गर्भ परीक्षण गराउंछन ?	√		
गर्भवती भएको बेला घरवाट उचित माया, स्याहार तथा पोषिलो खानेकुरा पाउंछन ?	√		
गर्भवती भएको बेला जोखिमयुक्त काम गराउने प्रचलन छ कि छैन ?	√		

वच्चालाई आमाको विगौती दुध ख्वाउने चलन छ कि छैन ?	√		
आमाले वच्चालाई आफूले चाहेको समयमा स्तनपान गराउन सक्ने नसक्ने अवस्था कस्तो छ ?	√		
६ महिनासम्म आमाको दुध वाहेक अन्य कुरा पनि ख्वाइन्छ कि के छ ?	√		
६. गाउंपालिकाले विभिन्न प्रकारका नीति जस्तै ऐन कानुन वनाउंदा तपाईहरुसंग परामर्श लिने गरेको छ कि छैन ?			
गाउंपालिकाले हालसम्म के के नीतिहरु वनायो यसको वारेमा तपाईहरुलाई थाहा छ कि छैन ?		√	
थाहा नभएको भए के कारणले थाहा नभएको ?			
७. उपभोक्ता समितिमा महिलाहरुको सहभागिताको वारेमा वताईदिनोस न			
तपाईको समूहवाट कसैले उपभोक्ता समितिमा प्रतिनिधित्व गर्नु हुन्छ कि हुन्न ?	√		
उपभोक्ता समितिमा कम्तिमा ३३ प्रतिशत महिला सहभागी हुन्छन कि हुन्नन ?	√		
उपभोक्ता समिति गठन गर्दा सवैलाई जानकारी हुन्छ कि हुन्न ?	√		
उपभोक्ता समिति गठन गर्नु पूर्व आम भेला हुन्छ कि हुन्न ?	√		
उपभोक्ता समितिमा मुख्य पद मध्ये एउटामा महिला छन कि छैनन तपाईको वडामा ? जस्तै अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष मध्ये १ जना ।	√		

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

उपभोक्ता समूहले अनुगमन समिति वनाए नवनाएको	√		
उपभोक्ता समितिले वैठकमा दलित, विपन्न, महिला आदि लाभान्वित वर्गलाई समेत सहभागी गराई छलफल गराए नगराएको	√		
उपभोक्ता समितिले अनुगमनका चेकलिष्ट वनाए नवनाएको ?		√	
उपभोक्ता समितिले अनुगमनको प्रतिवेदन वनाउने गरे नगरेको	√		
उपभोक्ता समितिले वनाएको अनुगमन प्रतिवेदन गाउंपालिकाको अनुगमन समितिसंग छलफल हुने गरे नगरेको ?		√	
उपभोक्ता समितिले योजनाको पारदर्शिताका लागि सार्वजनिक लेखा परीक्षण गर्ने गरेको छ वा छैन ?	√		
गाउंपालिका वा वडा कार्यालयले आयोजना गरेको सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रममा सहभागी हुने गरेको वा नगरेको ?	√		
गाउंपालिका वा वडा कार्यालयमा नागरिक वडापत्र भए नभएको जानकारी छ कि छैन ?	√		
गाउंपालिकाले उपभोक्ता समिति सम्वन्धि वनाएको ऐन नियमको वारेमा उपभोक्ता समितिलाई जानकारी छ कि छैन ?		√	
उपभोक्ता समितिलाई आफ्नो काम कर्तव्य र अधिकारको वारेमा गाउंपालिकाले अनुशिक्षण गरेको छ कि छैन ?			
८. वालक्लवले गरेका महत्वपूर्ण काम वताईदिनोस			
तपाईहरुलाई वालअधिकारको वारेमा के थाहा छ ?	√		
तपाईहरुको वडामा वालहिंसा छ कि छैन ? (पिट्ने, नाम विगारेर भन्ने जस्तै रामे, गाली गलौज गर्ने, आरोप लगाउने आदि)	√		
विद्यालयमा लठ्ठीले पिट्ने चलन छ कि छैन ?		√	
समुदायमा वा विद्यालयमा वाल यौनहिंसाका केसहरु घटेका छन कि छैनन ?		√	
वडाका सवै विद्यालयहरुमा वालक्लव छन कि छैनन ?	√		
वालवालिकाले सवै खोप पाएका छन कि छैनन ?	√		
तपाईहरुको वडामा वालविवाह हुने गरेको छ कि छैन ?		√	
सवै वालवालिकाले चर्पीमा दिसा गर्न जान्छिन कि जान्नन ?	√		
वालक्लवलाई वडा तथा पालिकाले क्षमता विकासका कार्यक्रममा सहभागि गराएका छन छैनन ?	√		
वालक्लवको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको वैठकमा सहभागिता कस्तो छ ?		√	
वालक्लवले वहुविवाह रोक्न पहल गरेका छन कि छैनन ?		√	

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधि

वालक्लवले वाल अधिकारको सचेतना निर्माण गर्न सडक नाटक गरेका छन कि छैनन ?		√	
गर्भपतन गराउने चलन कस्तो छ ?		√	
वडामा टुहुरा वालवालिका, सडक वालवालिका, होटेलमा काम गर्ने वालवालिका छन कि छैनन ?		√	
वालभरिया छन कि छैनन ?		√	
विद्यालयभित्र छुवाछुत छ कि छैन वालवालिका वीच ?		√	
दलित वालवालिकाका लागि दिइने वालसंरक्षण रकम सवैले पाएका छन कि छैनन	√		
वाल हेल्प लाइन १०९८, वालवालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४		√	
वालअधिकार महासन्धीको वारेमा तपाईहरुलाई थाहा छ ?	√		
यस वडामा अपाङ्ग वालवालिका छन कि छैनन ?	√		
हाम्रा विकास संरचना खानेपानी धारो, चर्पी, भवन अपाङ्गमैत्री छन कि छैनन ?		√	
वालक्लवले दाईजो प्रथा, बोक्सी प्रथा, छुवाछुत, घरेलु हिंसा, महिला हिंसा घटाउन भूमिका खेलेको छ ?	√		
सरसफाई अनि खुला दिसामुक्त अभियानमा वालवालिकाको भूमिका छ कि छैन ?	√		
गाउंपालिकाले वालवालिका सम्वन्धि के के ऐन नियम वनाएको छ सो सम्वन्धमा वालक्लवलाई जानकारी छ कि छैन ?		√	
वालक्लव सूचीकृत भएको छ कि छैन ? वडामा वा पालिकामा ।	√		
कोही वालवालिका विद्यालय जानवाट छुटेका छन छैनन ?		√	

- टोल विकास संस्था तथा आमा समुह, यूवाक्लव, वाल क्लवलाई अनिवार्य रुपमा गाउँपालिकाले योजना निर्माणको चरणमा सक्रिय सहभागि गराउने
- उपभोक्तावाट सम्पादीत योजनामा १० प्रतिशत जनसहभागिता र ४ प्रतिशत कन्टिजेन्सी कटौटीले उपभोक्तालाई असर पुगेको ।
- उपभोक्ता समितिलाई उपभोक्ता समिति गठन पश्चात तत्काल अनुशिक्षण गर्नु पर्ने ।
- उपभोक्ता समितिले वनाएको अनुगमन प्रतिवेदन गाउंपालिकाको अनुगमन समितिसंग छलफल गर्नु पर्ने । नगरेको
- उपभोक्ता समितिले अनुगमनका चेकलिष्ट वनाएर अनुगमन गर्नु पर्ने ।
- उपभोक्ता समितिमा पदाधिकारीहरु सदस्य वन्न नमान्ने ।
- छुवाछुत, विभेद, महिला हिंसा, महिला शसक्तिकरण जस्ता विषयमा टोल तथा वडा तह मै अनुशिक्षण कार्यक्रम हुनु पर्ने ।
- सहभागितात्मक रुपमा योजना तर्जुमा गर्दा टोल तथा वस्तिको पनि योजना समेटनु पर्ने ।

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातीचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३

- भलिवल, वास्केटवल, फुटवल सम्वन्धि वाल वालिकालाई स्थानीय तहमा नै तालिम दिनु पर्ने
- विज्ञान प्रयोगशाला, गणित प्रयोगशाला, आइ सि टि ल्यावमा थप कम्प्यूटर तथा अन्य उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्ने ।
- गाउँपालिका तथा वडावाट योजना छनोट हुदा राजनैतिक प्रभाव पर्ने ।
- वाल वालिका सम्वन्धि गाउँपालिकावाट वनेका ऐन, नियम, कार्यविधि, निर्देशिक्षाको वारेमा अनुशिक्षण गर्नु पर्ने ।
- विकासका संरचनाहरु सवै अपाङ्गमैत्री वनाउनु पर्ने ।
- वालक्लवको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको वैठकमा सहभागिता अनिवार्य गर्ने ।
- स्मार्ट वोर्डवाट पठन पाठन गर्नु पर्ने ।

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

अनुसूचि ६

लैंससास अभिमुखिकरण तथा परीक्षण कार्यशालाका तस्विरहरु

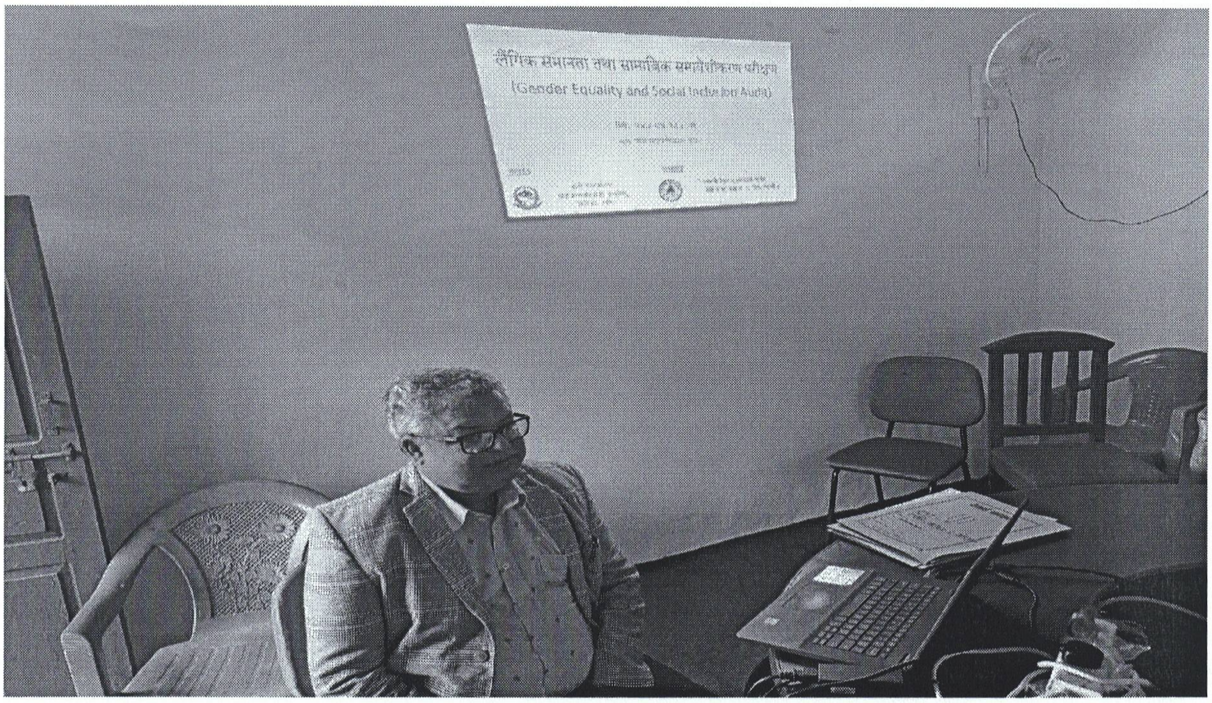

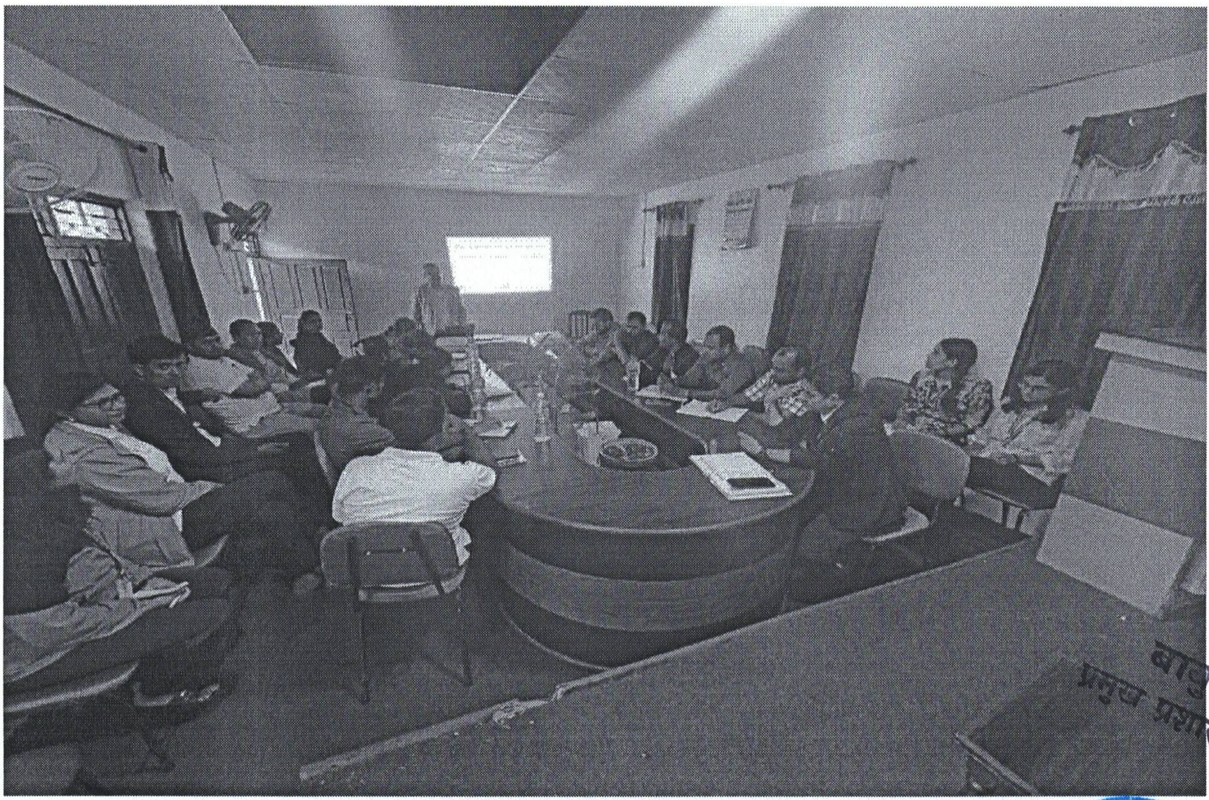

बाबुराम पुरी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

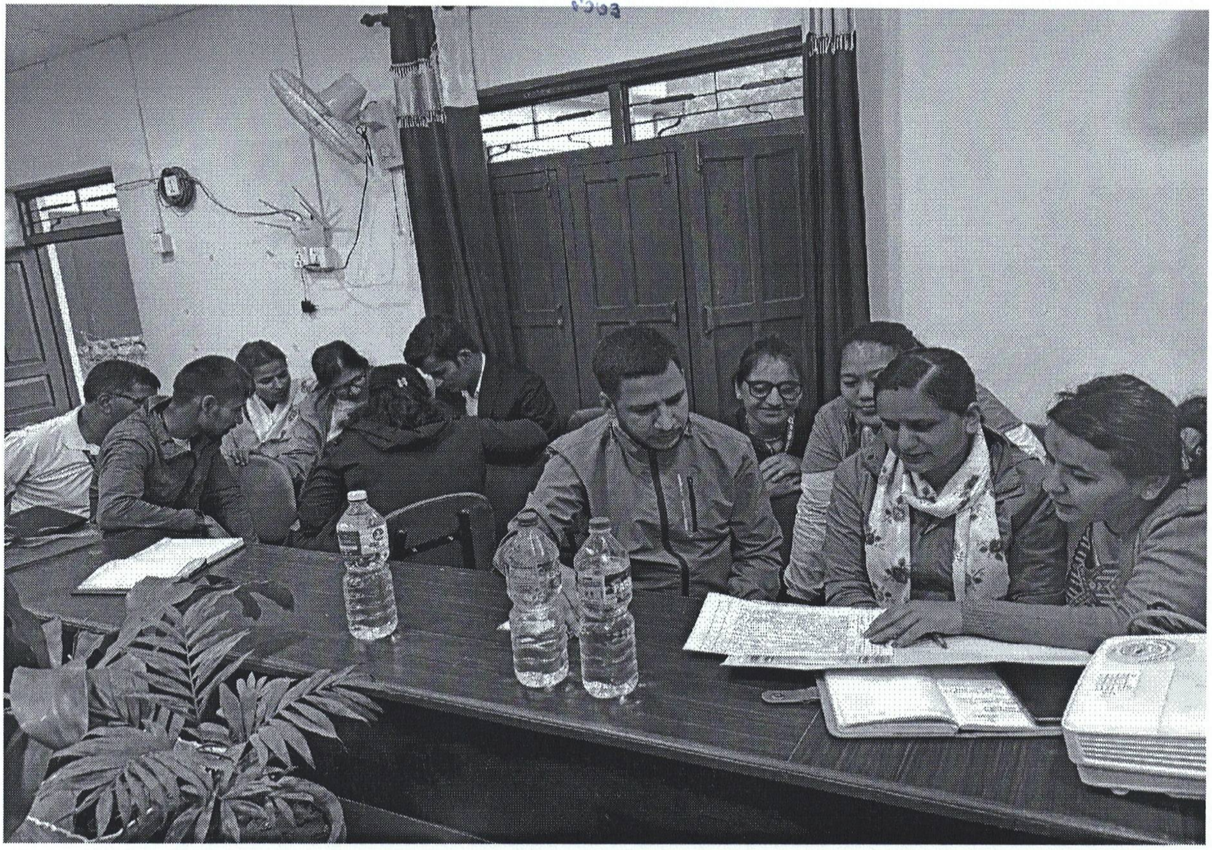

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल

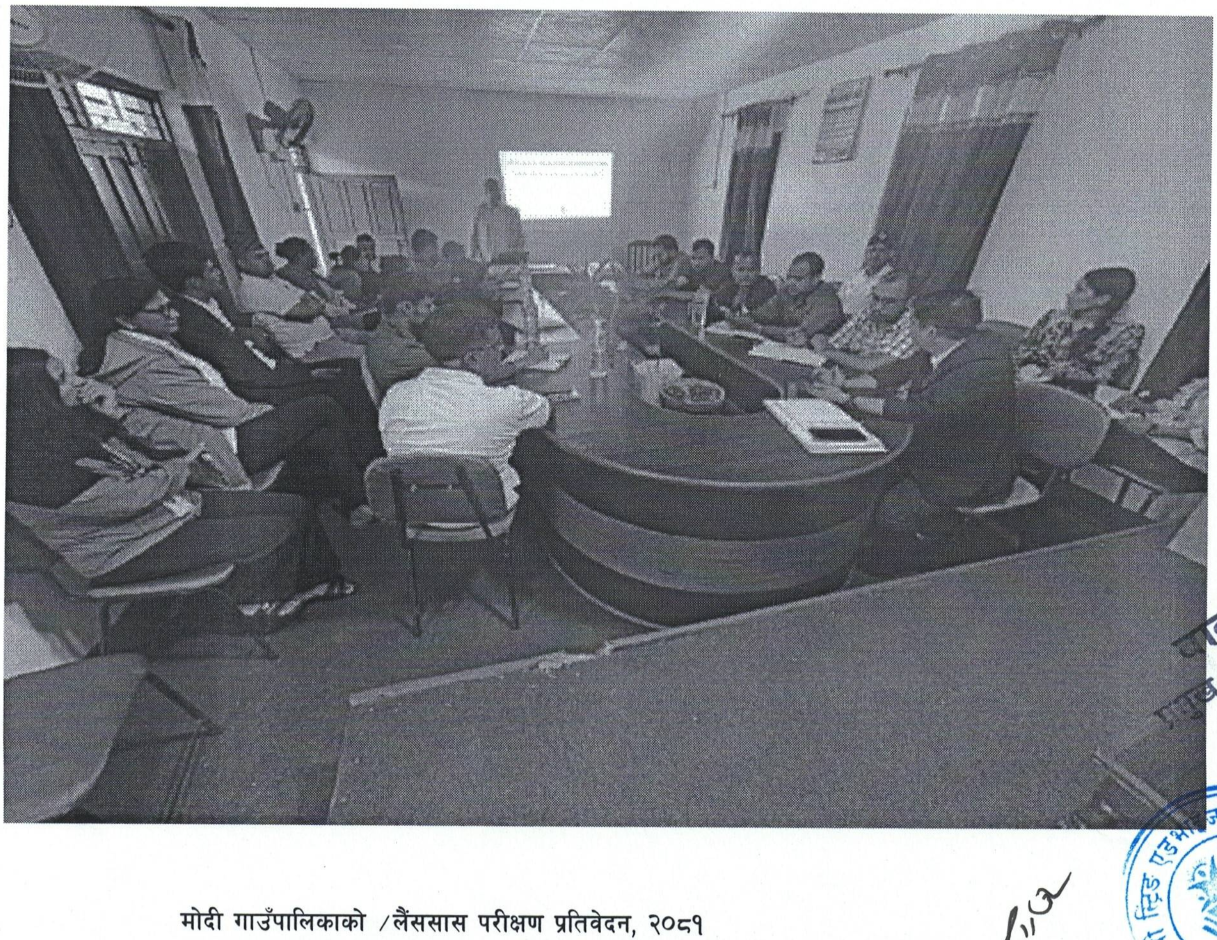

मोदी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
पातिचौर, पर्वत
गण्डकी प्रदेश, नेपाल
२०७३